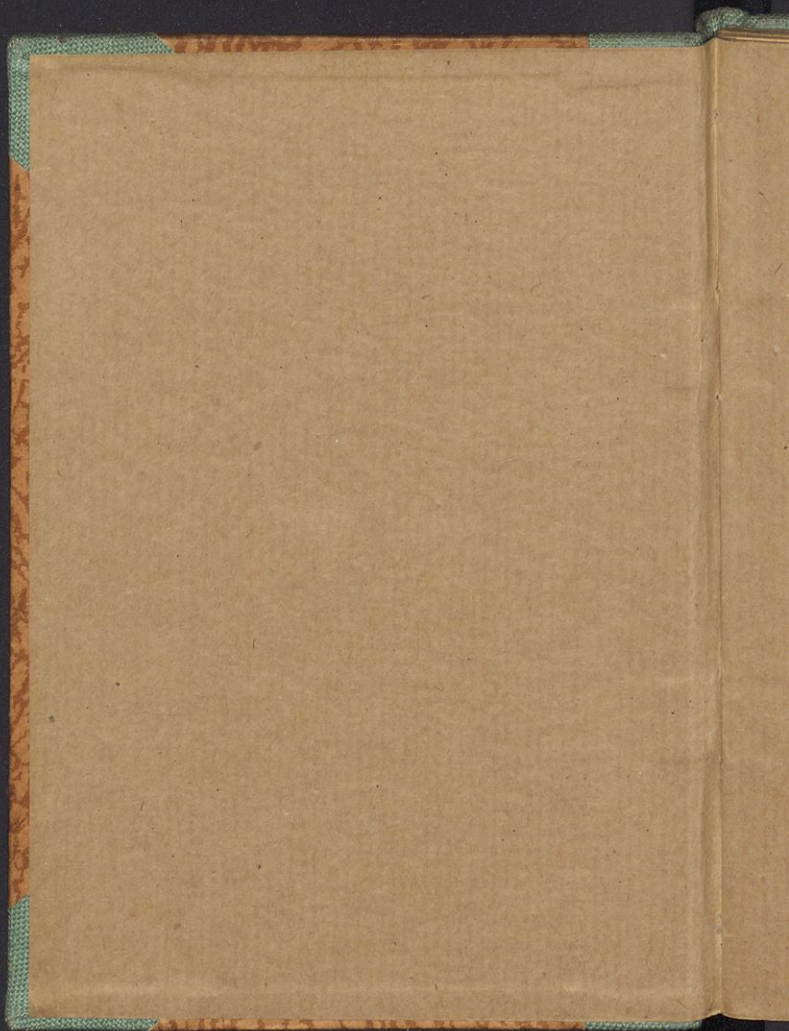

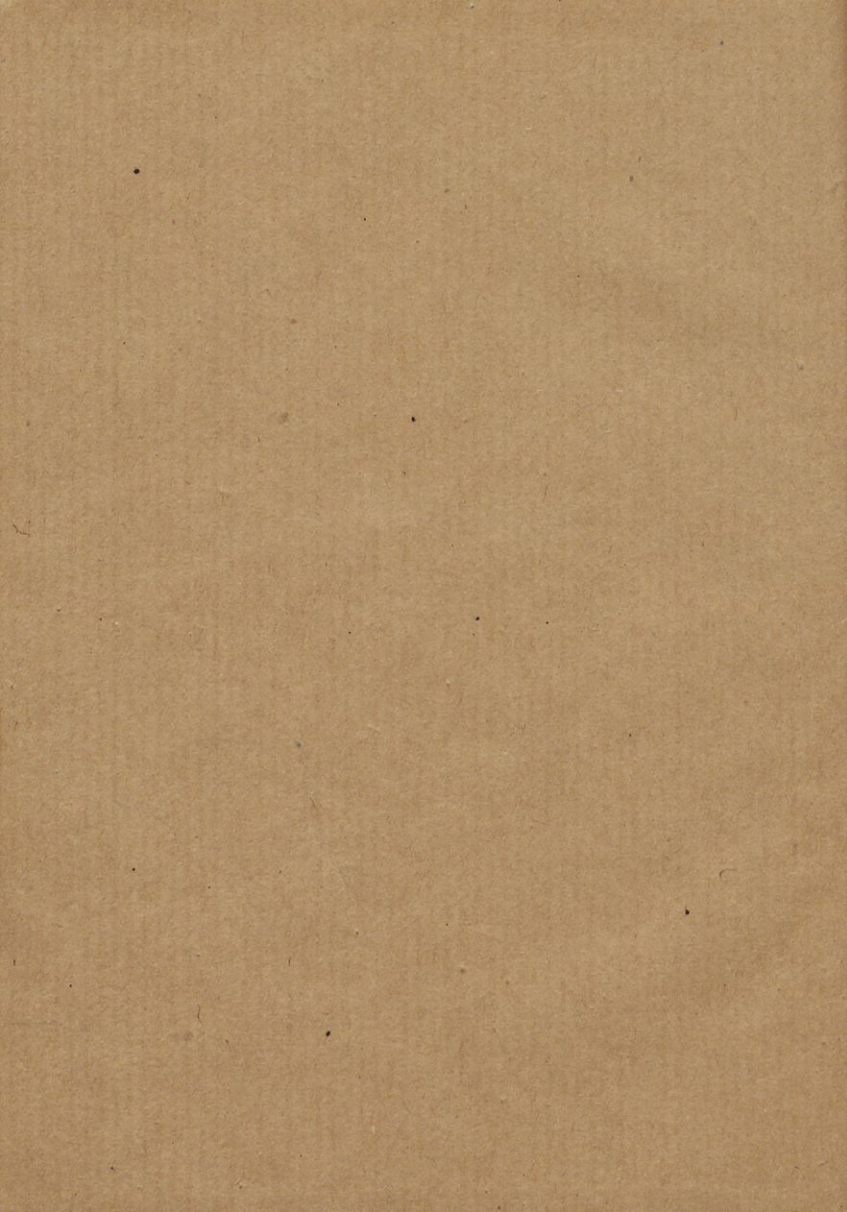
Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

VII B 35992 g

6

ska
nica

35.992 VII B, 9

30.6.

Salonska knjižnica.

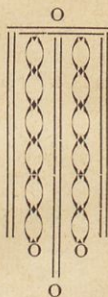

o o VI. zvezek. o o

Ureja in izdaja o o o

Andrej Gabršček.

~~~~~ V GORICI ~~~~~
Tiskala in zal. »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.
1904.

JULIJ CEZAR.

Žaloigra v petih dejanjih.

Spisal WILLIAM SHAKESPEARE.

Poslovenil OTON ZUPANČIČ.

Van Uchover

V GORICI

Tiskala in zal. »Goriška Tiskarna« A. Gabršček.

1904.

VII B g
35992

VII B 35992 g

030006012

OSEBE :

JULIJ CEZAR,

OKTAVIJ CEZAR,

MARK ANTONIJ,

M. EMILIJ LEPID,

} triumviri po smrti Julija Cezarja.

CICERO,

PUBLIJ,

POPILIJ LENA,

} senatorji.

MARK BRUT,

KASIJ,

KASKA,

TREBONIJ,

LIGARIJ,

DECIJ BRUT,

METEL CIMBER,

CINA,

} zarotniki proti Juliju Cezarju.

FLAVIJ,

MARUL,

} tribuna.

ARTEMIDOR, sofist iz Knida.

VEDEŽ.

CINA, poet.

Drugi poet.

LUCILIJ,

TITINIJ,

MESALA,

MLADI KATO,

VOLUMNIJ,

} prijatelji Bruta in Kasija.

VARO,	}	sluge Bruta.
KLIT,		
KLAVDIJ,		
STRATO,		
LUCIJ,		
DARDANIJ,		

PINDAR, sluga Kasijev.

KALPURNIJA, soproga Julija Cezarja.

PORCIJA, soproga Brutova.

Senatorji, meščani, straže, spremstva i. t. d.

Dejanje se vrši najprej v Rimu, nato v Sardih in pri Filipih.

JULIJ CEZAR.

Prvo dejanje.

Prvi prizor.

Cesta v Rimu.

Flavij, Marul in gruča meščanov.

Flavij.

Domov, vi postopači! Stran odtod!
Kaj danes praznik je? Ne veste li,
da rokodelec v delavnik ne sme
brez znaka svojega stanu okrog
pohajati? Kaj tvoj je stan? Povej!

Prvi meščan.

I, tesar sem, gospod.

Marul.

Kje je predpasnik in šestilnik tvoj?
Kaj delaš tukaj v praznični obleki?
In ti, prijatelj?

Drugi meščan.

Da vam povem resnico, gospod, če vzamemo finega delavca, sem proti njemu, rekel bi, samo krpač.

Marul.

Obrt, obrt? Naravnost mi povej!

Drugi meščan.

Obrt, gospod, ki jo lahko z mirno vestjo opravljam, kakor upam. Moja obrt je, spravljati ljudi na boljša pota.

Marul.

Svoj posel, lopov, stan mi svoj povej!

Drugi meščan.

Ne, prosim vas, gospod, naj vam potrpežljivost ne popusti. Če pa se vam vendarle kaj utrga, kar meni se dajte v roke.

Marul.

Kaj misliš s tem? Tebi se dati v roke, poniglavec?

Drugi meščan.

No, da, gospod, da vas lahko zakrpam.

Flavij.

Čevljar si, ne?

Drugi meščan.

Zares, gospod, ranocelnik sem starim čevljem. Kadar so že v nevarnosti, jaz jih ozdravim. Tako fletni ljudje, kakor so kdaj hodili po goveji koži, so hodili po delu mojih rok.

Flavij.

Zakaj pa nisi v delavnici zdaj?

Kaj vodiš te ljudi po ulicah?

Drugi meščan.

Pri moji veri, gospod, naj si obrabijo čevlje, da jih dobim zopet v delo. Ampak, zares, gospod, praznujemo, da bi videli Cezarja in se veselili njegovega triumfa.

Marul.

Čemu veselje? Kaj pa je pribóril?
 Kakšnih vjetnikov je privêdel v Rim
 in jih na voz je svoj v okras privezal?
 Vi klade! kamni! hujši kot brez čuta!
 O trda srca! Klaverni možje!
 Ne pomnite Pompeja več? Kak često
 ste plezali na zide in slemená,
 na stolpe, line, da, na dimnike,
 otroke na rokàh ste čakali
 ves ljubi dolgi dan potrpežljivo,
 da pride mimo veliki Pompej?
 In kadar voz od daleč ste uzrli,
 kaj ni se splošno dvignilo vriskanje,
 da se je stresla v strugi Tibera,
 ko je začula hruma silnega
 odmev v bregovih votlih?
 In zdaj oblekli ste svečano se?
 In praznovati hočete ta dan?
 In njemu cvetja trosite na pot,
 ki diči se s Pompejevo krvjo?

Proč!

Domov hitite, na kolenih tam
bogov prosite, naj odvrnejo
od vas nadloge, ki jih nehvaležnost
izziva vaša!

Flavij.

Da, da, meščani dobri, in zberite
za ta prestopok svoje revne brate;
ob Tiberi točite ž njimi solze,
da voda nje tam, kjer je najplitkejša,
najvišji breg poljubi. (Meščani odidejo.)
(Marulu.) Glej, kak se taja notranjosti plena!
Odšli, umolknili so v svoji krivdi.
Vi pojdite to pot, na Kapitol;
a jaz grem tja. Nakit snemite s kipov,
če vidite jih z znaki okrašene.

Marul.

Je-li dovoljeno? Saj veste,
da Luperkalije praznujemo.

Flavij.

Kaj nam zato? Trofeje Cezarja
naj ne vise nikjer. Jaz grem okrog,
da sodrgo preženem z ulic vseh.
Tako i vi, kjer se jih kaj nabere.
Rastoče perje Cezarjevim krilom
populimo tako in otežimo
polèt mu, ki visoko preko naših
oči, nas držal vse bi v robskem strahu.

(Odideta.)

Drugi prizor.

Rim.

Javen trg.

V svečanem sprevedu z godbo Cezar, Antonij, pripravljen za dirko, Kalpurnija in Porcija, Decij, Cicero, Brut, Kasij in Kaska; za njimi velika gneča, vmes vedež.

Cezar.

Kalpurnija!

Kaska.

Tiho! Cezar govori. (Godba preneha.)

Cezar.

Kalpurnija!

Kalpurnija.

Tu sem, soprog!

Cezar.

Antoniju naravnost stopi v pot,
ko bode dirkal. — Čuj, Antonij!

Antonij.

Svetli Cezar?

Cezar.

Ne zabi v naglici Kalpurnije
se dotekniti, kajti stara to
je vera, da neplodna žena kletve
te iznebi se, če se kdo dotakne
je v sveti dirki tej.

Antonij.

Da, pazil bom.

Če Cezar reče: »stori«, je storjeno.

Cezar.

Začnite; vse po redu in obredu. (Godba.)

Vedež.

Cezar!

Cezar.

He, kdo me kliče?

Kaska.

Obmolkní hrup! šeenkrat tiho vse! (Godba preneha.)

Cezar.

Kdo v gneči je, ki Cezarja želi?

Med godbo sili glas, ki »Cezar« kliče.

Kdo si? Govori! Cezar te posluša.

Vedež.

Id marčevih se boj!

Cezar.

Kdo je ta mož?

Brut.

Vražar. Pred marčevimi idami svari vas.

Cezar.

Naj pride sem, da vidim ga v obraz!

Kaska.

Iz gneče, človek! Pred Cezarja stopi!

C e z a r.

Kaj si dejal? Še enkrat mi povej!

V e d e ž.

Id marčevih se, Cezar, boj!

C e z a r.

Sanjač: pustimo ga in idimo!

(Vsi odidejo razun Bruta in Kasija.)

K a s i j.

Vi hočete ogledati si dirko?

B r u t.

Ne.

K a s i j.

Prosim vas, storite to!

B r u t.

Ni mi do iger, vse premalo v meni
je lahkega duha Antonovega;
a nočem vas zato zadrževati,
le pojdite.

K a s i j.

Na vas sem pazil, Brute, zadnji čas.
V pogledu vašem ni prijaznosti,
ljubezni več, ki bil sem prej je vaju.
Premračno in pretuje gledate
prijatelja, ki ljubi vas.

Brut.

Moj Kasij,
to je prevara. Če pogled je môten,
obraz nemirni sem le proti sebi
obrnil. Od nedavna mučijo
me gibljeji protivne si narave
in misli, ki le zame so sposobne;
to meče senco na vedenje moje.
A to ne žali naj prijateljev,
(med kterimi i Kasij mora biti).
Ne štejte v zlo mi te nepaznosti.
Le ker s seboj bori se ubogi Brutus,
ne more drugim kazati ljubezni.

Kasij.

Tak sodil krivo sem nevoljo vašo.
Zato so pokopale prsi te
naklepe važne in velike misli.
Povejte: morete si v lice zreti?

Brut.

Ne, Kasij, samo se oko ne vidi,
v odsevu le, iz druge le stvari.

Kasij.

Tako je;
in pritožuje se jih mnogo, Brute,
da takih nimate zreal, ki vašo
bi skrito vrednost pokazala vam,
da videli bi senco lastno. Čul sem,
može najboljši rimske — Cezarja
boga le ne — o Brutu govoriti;

pod jarmom časov teh so vzdihovali,
želeli Brutu svojih so oči.

B r u t.

Na kakšno pot me, Kasij, vodite,
ker hočete, da iščem v svoji duši
to, česar vendar v meni ni.

K a s i j.

Zato me poslušajte, dragi Brute.
Ker veste, da ne vidite sami se
tak dobro kot v odsevu, razodenem
vam skromno jaz, zrcalo vaše, to,
česar samí ne veste še o sebi.
Ne sumite nič zla od mene, Brute.
Če bi smejal se s tolpo in srce
z vsakdanjimi prisegami ponujal
sladkaču prvemu; če veste, da
ljudem se laskam, gladij jih, potem
pa obrekujem; ali pa če veste,
da pri pojedinah se s tropom vsem
pobratim rad, potem se me varujte!

(Trombe in veselo klicanje.)

B r u t.

Kaj vriskajo? Bojim se, da bi narod
Cezarja ne izvolil kraljem.

K a s i j.

Kaj? Bojite se?

To znači pač, da tega ne bi radi?

B r u t.

Ne, Kasij, ne bi rad; vendar ga ljubim.
 A kaj tak dolgo tukaj me držite?
 Kaj je? Kaj bi zaupali mi radi?
 Če je v prospeh kaj blagru občemu:
 pred eno oko čast, pred drugo smrt,
 oboje zrem s pogumom istim jaz.
 Bogovi so mi priča:
 bolj ljubim čast, kot smrti se bojim.

K a s i j.

Vem, da živi vam v duši ta krepost,
 kakor vas po zunanosti poznam.
 Prav! Čast vsebina mojim bo besedam.
 Ne vem, kak vi in drugi mislite
 o tem življenju; meni, zase, bilo
 bi tak ljubó ne biti, kot živeti
 pred takim bitjem v strahu, kot sem jaz.
 Svobodna sva na svet prišla kot Cezar!
 Redila sva se kakor on, oba
 lahko trpiva zimski mraz kot on.
 Nekoč o divjem, burnem dnevu, ko
 divjala Tibera je ob bregove,
 mi pravi Cezar: »Kasij, ali hočeš
 z menoj skočiti v jezne zdaj valove
 in onkraj plavati?« Na to besedo,
 oblečen, kot sem bil, sem planil dol,
 veleč mu s sabo; res mi je sledil.
 Bučal je tok; a s kitami sva tepla
 ga krepkimi, metala ga na stran,
 z upornimi ga prsmi ustavljala.

A predno sva dosegla drugi breg,
zakliče Cezar mi: »Pomagaj, tonem!«
Jaz, kot nekdej Enej, naš ded častiti,
očeta starca nesel iz plamenov
trojanskih je na rami, iz valov
sem Cezarja potegnil. — In ta mož
v bogá je zdaj povišan. Kasij pa,
ubogi stvor, skriviti mora hrbet,
če Cezar malomarno mu namigne.
V Hispaniji je mrzlico imel;
kedar ga je napadla, videl sem
njegov drget; da, tresel se je — bog.
Zbežala z ustnic mu je plaha kri,
oko, ki zdaj s pogledom svet kroti,
se je skalilo, hej, in stokal je.
Da, ustne te, ki jih Rimljan je slušal,
začrtal v knjigo njih besede vse,
so klicale: »Titinij, daj mi vode!«
kot bolna punca. Čudim se, bogovi,
kako le mož slabotne tak narave
ponosni svet je mogel prehiteti
in sam si vzeti palmo.

(Vpitje, vriski, trombe.)

Brut.

Zopet vriski!

To je priznanje, mislim, za časti,
ki Cezarju se vsipljejo na novo.

Kasij.

Da, on korači čez ta ozki svet —
 kolos; mi mali pa ljudje pod stegni
 njegovimi orjaškimi hodé
 grobov si bornih iščemo po svetu.
 Usodo svojo često človek vlada:
 ne, ker so zvezde krive, dragi Brute,
 po lastni krivdi smo slabotneži.
 Cezar in Brut — kaj v Cezarju tiči,
 da več kot vaše je ime njegovo?
 Zapišite ju: vaše ni nič grje;
 v besedi: ustnicam baš tak pristojaj;
 na tehtnici: tak težko; pri rotenju:
 duhove kliče Brutus kakor Cezar. (Vzkliki.)
 Tedaj v imenu vseh bogov: od kakšne
 živí se Cezar hrane, da je vzrasel
 tako visoko? Čas, onečeščen si!
 Izgubil, Rim, si svoj junaški rod!
 Povejte dobo od potopa sem,
 da v Rimu ni po več blestelo mož!
 Kdo bil dejal bi kdaj za Rim, da v njega
 obširnem krogu le en mož živi?
 Zdaj res prostora v Rimu je dovolj:
 zares — samo en mož še v njem živi.
 O čula sva oba od svojih dedov,
 da nekdam bil je Brut, ki bil tak rad
 bi videl v Rimu starega hudiča
 na tronu, kakor kralja.

Brut.

Da ste prijatelj moj, o tem ne dvomim;
kam meri govor vaš, to slutim pač;
kaj mislil sem o tem že in o časih,
v bodočnosti vam razložim. Za zdaj
bi rad, če smem uljudno vas prositi,
ne silite me več. Besede vaše
pretehtal bom; kar še vam je na srcu,
bom slušal mirno, kadar pride čas,
ugoden za pogovore te važne.
Do takrat to, prijatelj, zadostuj vam:
Brutus bil rajši zadnji bi seljak,
kot da prišteva se sinovom Rima
v tem trdem stanju, ki prete ga časi
nam zdanji naložiti.

Kasij.

Vesel sem, da besede moje slabe
so v Brutu isker toliko vzbudile.

Cezar se vrača s sprevedom.

Brut.

Končana igra — Cezar se že vrača.

Kasij.

Ko pride mimo Kaska, potegnite
ga za rokav, robato vam po svoje
pove, kaj se je važnega zgodilo.

Brut.

Bom. A pogledjte, Kasij, Cezarju
na čelu jeze pega se žari;
vsi drugi — kot ošteta služinčad.
Kalpurnija je bleda, Cicero
z gorečimi, rudečimi očmi,
kot smo ga videli na Kapitolu,
kadar senat mu je nasprotoval.

Kasij.

Kaska nam sporoči, kaj je biló.

Cezar.

Antonij!

Antonij.

Cezar?

Cezar.

Rejenih mož jaz hočem okrog sebe.
z glavami golimi, ki dobro spé.
Tam Kasij — votel je njegov pogled;
on misli preveč: taki so nevarni.

Antonij.

O, tega se ne bojte, ni nevaren.
On mož je plemenit in blagih misli.

Cezar

Da bolj je tolst! — Sicer se ne bojim ga;
a da ni strah imenu Cezar tuj,
moža ne vem, ki bolj bi se ogibal
ga nego suhca Kasija. On preveč čita;

v vse se poglablja, premotriva vse
 ljudi nehanje; on ne ljubi iger
 kot ti, Antonij, ne posluša godbe;
 smehlja se redko in na tak način,
 kot da se roga in duha prezira,
 ki ga karkoli je zavedlo v smeh.
 In taki-le možje so brez miru,
 dokler še koga vidijo nad sabo.
 in to je, kar jih dela tak nevarne.
 Povem ti, česa bi se bilo bati,
 ne, česa se bojim: ker jaz sem Cezar.
 Na desno stopi, to uho je gluho,
 in mi povej, kaj misliš ti o njem.

(Cezar odide s spremstvom; Kaska, ki ga je potegnil
 Brut za rokav, ostane.)

K a s k a.

Za plašč ste potegnili me: želite?

B r u t.

Ti, Kaska, nam povej, kaj se zgodilo
 je danes, da je Cezar tak teman?

K a s k a.

Saj bili ste pri njem; kaj niste bili?

B r u t.

Potem bi Kaske ne izpraševal.

K a s k a.

No, ponujali so mu krono, in ko so mu ponu-
 dili, jo je odrinil z roko, tako-le —; in narod je za-
 gnal vrišč.

Brut.

Zakaj pa vriskali so drugo pot?

Kaska.

No, baš zato.

Kasij.

Zavriskali so v tretje še: zakaj?

Kaska.

No, baš zato.

Brut.

In trikrat so ponudili mu krono?

Kaska

Trikrat, pri moji veri, in trikrat jo je odrinil, vsako pot rahlejšo nego prej; in vsako pot so zavriskali moji spoštovani stari prijatelji.

Kasij.

In kdo mu je ponudil krono?

Kaska.

I, kdo — Anton.

Brut.

Povejte nama vse, kako in kaj!

Kaska.

Obesiti me dajte, če vama lahko povem, kako in kaj vse: burke so bile, drugega nič, nisem pazil nanje. Videl sem, kako mu je ponujal Mark Anton krono — pa pravzaprav ni bila prava krona, nekak

venec je bil za okrog čela — in kakor sem vam povedal, on jo je odklonil; a pri vsem tem, se je meni zdelo, bi jo bil rad imel. Potem mu jo je ponudil še enkrat, in potem jo je odklonil še enkrat; ampak, meni se je zdelo, težko mu je bilo, odmekniti prste od nje. In potem mu jo je ponudil vtretje; on jo je odklonil vtretje in vsakokrat, kadar jo je zavrnil, je zavreščala sodrga in tleskala v raskave roke, metala kvišku potne nočne čepice in je nadihala toliko smradu, da se bi bil Cezar skoro zadušil, kajti omedlel je in telebnil na tla; in jaz za svojo osebo se nisem upal smejati, iz strahu, da ne odprem ust in se ne nalezem slabega vzduha.

Kasij.

Postojte, prosim! Kaj? Da omedlel je?

Kaska.

Zgrudil se je na trgu, pene je imel na ustih in spregovoriti ni mogel.

Brut.

Lahko je pač, ker meče ga božjast.

Kasij.

Ne, Cezarja ne meče. Vas in mene in Kasko vrlega — nas vse tri meče.

Kaska

Ne vem, kaj mislite s tem; ampak vem, da je Cezar padel. Če mu niso razcapanci ploskali in sikali, kakor glumačem v gledališču, potem nisem poštenjak.

Brut.

Kaj je dejal, ko se je spet zavedel?

Kaska.

I, predno je padel, ko je videl, kako se tolpa veseli, ker je krono odbil, je razpel obleko in jim ponudil goltanec, naj mu ga prerežejo — ko bi imel jaz kaj opraviti, v pekel naj grem z lopovi, če bi ga ne bil prijel za besedo — in v tem je lopnil. Ko se je spet zavedel, je dejal, če je storil ali govoril kaj napačnega, da prosi gospodo, naj pripišejo to njegovi bolezni. Tri ali štiri babe, ki so stale poleg mene, so vzkliknile: »Ah, ta blaga duša!« in so mu odpustile od vsega srca. Pa to kajpada ni mnogo vredno: če bi jim bil poklal matere, storile bi bile isto.

Brut.

Nato tako togoten je odšel?

Kaska.

Da.

Kasij.

Ali je Cicero kaj rekel?

Kaska.

Da, govoril je po grško.

Kasij.

Kaj pa je hotel?

Kaska.

Da, če vam morem to povedati, vam ne pridem več pred oči. Tisti pa, ki so ga razumeli, so se na-

smihavali drug drugemu in majali z glavo. Kar se mene tiče, meni je bilo grško. Še več novega vam lahko povem: Marulu in Flaviju so zamašili gobce, ker sta trgala obveze s Cezarjevih podob. Pozdravljena! Bilo je še več burk, samo če bi se jih mogel spomniti.

Kasij.

Hočete drevi k meni na večerjo, Kaska?

Kaska.

Ne, sem že drugam obljubil.

Kasij.

Hočete jutri k meni na obed?

Kaska.

Hočem, če bom živ in če vi ostanete istih misli in če se izplača pri vas obedovati.

Kasij.

Dobro, pričakujem vas.

Kaska.

Le: in pozdravljena oba! (Odide.)

Brut.

Kak trdokorec je postal ta dečko!

Z menoj je hodil v šolo — živ kot ogenj.

Kasij.

To je še zdaj, kadar velja izvesti podjetje plemenito in pogumno, čeprav se dela tak okornega.

Ta surovost pri njem je le začimba
dovtipa zdravega: ljudem krepča želodec,
da bolj beseda tekne jim njegova.

Brut.

Tako je res. Za zdaj ostavim vas,
in jutri, če želite govoriti
z menoj, k vam pridem, ali, če vam drago,
vi k meni pridite, jaz vas počakam.

Kasij.

Bom; do takrat pa premišljuje svét. (Brut odide.)
Res, plemenit si, Brut; a vendar tvoja
narava vzorna spravi se lahkó
na drugi tir. Zato je vedno treba,
da poštenjak se druží s poštenjakom.
Kdo je tak trden, da ga nič ne zmaje?
Cezar sovraži mene, ljubi Bruta.
A da sem Brutus jaz in Brutus Kasij,
on ne bi vodil me. Nocojšnjo noč
mu vržem pisem od različnih rok,
kot da prišla od raznih so meščanov,
skoz okno, polnih vseh visokih misli,
ki Rim jih na ime goji njegovo,
z migljaji temnimi na Cezarja.
Tvoj pad se bliža, Cezar, mi stojimo
in pahnemo te, ali vse trpimo. (Odide.)

Tretji prizor.

Cesta v Rimu.

Nevihta. Kaska z golim mečem in Cicero nastopita od nasprotnih strani.

Cicero.

Bog, Kaska! Bili ste pri Cezarju?
Zakaj tak zasopljeni, zbegani?

Kaska.

Ne plaši vas, če se zemljé trdnjava
maje kot trst šibak? O Cicero,
pač zrl sem že vihar, ko veter deblo
je grčasto razklal, ponosno morje
kipeti videl sem razpenjeno,
kot da se vzpeti hoče do oblakov;
a nikdar do noči nocojšnje še,
dozdaj še nisem šel skoz dež ognjen.
Ali v nebesih notranji je boj,
ali bogovi, od objesti ljudske
razdraženi, poslali so razdor nam.

Cicero.

In videli več čudnih ste reči?

Kaska.

Da; suženj, ki po licu ga poznate,
levico dvignil je: in vzplamenela
je naenkrat kot dvajset plamenic,
in vendar je ostala neožgana.

In (od tedaj več nisem spravil meča)
 na Kapitol gredé sem srečal leva;
 strmél je divje vame, šél renče
 je mimo mene, nič mi storil ni.
 Nagnetlo se do sto je bledih žensk
 preplašenih; rotile so se, da
 po cestah videle može ognjene
 hoditi so. In včera j ptič noči
 opoldne je sedel na trgu, vreščal
 in vpil. Če toliko čudes obenem
 nabere se, nihče mi ne govôri:
 »To je naravno, to in to je vzrok.«
 Ker slaba znamenja so, mislim, to
 pokrajini, nad katero se drže.

Cicero.

Zares, prečuden je sedanji čas.
 Vendar tolmačijo ljudje pogosto
 stvari po svoje, daleč od resnice.
 Na Kapitol pač pride jutri Cezar?

Kaska.

Da, ker naročil je Antoniju,
 naj vam naznani, da bo jutri tam.

Cicero.

Pozdravljen, Kaska! Noč je previharna, da bi
 ostal.

Kaska.

Cicero, lahko noč. (Cicero odide.)

Kasij nastopi.

Kasij.

Kdo to?

Kaska.

Rimljan.

Kasij.

Po glasu Kaska, ne?

Kaska.

Uho imate. Kasij, ha, ta noč!

Kasij.

Razkošna noč možaku kremenjaku.

Kaska.

Kdo videl kdaj nebo je tak srdito?

Kasij.

Kdor videl zemljo je tak polno krivde:
jaz, za svoj del, po ulicah sem hodil,
podvrgel sem se grozni noči tej;
tako razpasan, kot me vidite,
razgalil prsa streli sem gromovni.
In kadar bliska zvita je modrina
razkrila grud neba, nastavl sam
puščicam sem viharja se za cilj.

Kaska.

Zakaj nebo izkušate tako?
Ljudem pristoja groza in trepet,
kadar bogovi močni take sle
pošiljajo v svarilo nam in strah.

Kasij.

Topí ste, Kaska; brez življenjske iskre,
ki tleti morala bi v Rimcih; ali
ne rabite je. Bledi ste, strmite.

Strah vas je zgrabil, čudite se, ker
nebo v togoti zrete neobični.

A če prevdarili bi pravi vzrok,
odkod plameni, blodni vsi duhovi,
zakaj pretvarja se žival in ptica,
blebeče starec, dete prorokuje,
zakaj preminjajo stvari svoj zakon,
čud svojo in darove prirojene
v nestvore čudne: pôtle bi spoznali,
da jim nebó vdahnilo ta je duh,
naj bi plašile in svarile rod
pred kakeršnimžekoli nesoglasjem.
Lahkó bi, Kaska, ti moža pokazal
podobnega tej noči grozoviti;
grmi in bliska in odpira grobe
in rjuje kakor lev na Kapitolu;
mož, nič silnejši nego jaz in ti
v telesni moči, a grozé se vzpel
je strašen, kot izbruhi v tem vrvenju.

Kaska.

Cezar. Kaj ne, da sem uganil, Kasij?

Kasij.

Naj bo, kdorkoliže: Rimljani mozeg
imajo in kosti kot njih pradedje,
a duh očetov je umrl, gorje nam!

In čuvstva mater vladajo nas zdaj,
ker babe smo, udani voljno v jarem.

K a s k a.

Res, govori se, da senat namerja
pokraljiti že jutri Cezarja;
na morju in na kopnem nosi krono
naj vsepovsod, razven v Italiji.

K a s i j.

Jaz vem, kam naj potem ta meč obrnem,
ker Kasij Kasija naj robstva reši.
Bogovi, s tem slabotneže krepite,
bogovi, s tem krotite vi tirane:
Ne skalnat grad, ne okovane stene,
zatohle ječe, peza ne verig —
vse to duha nam sile ne potare.
Življenju, sitemu teh zemskih spon,
je dana moč, da samo oprostí se.
Če jaz to vem, ves vedi z mano svet:
trinoštva del, ki mene tlači, sam
lahko si stresem z ram.

K a s k a.

Tako i jaz.

Tako vsak suženj nosi v lastni roki
oblast, razrušiti jetništvo svoje.

K a s i j.

Zakaj tiran bi moral biti Cezar?
Ubogi mož! Jaz vem, ne bil bi volk,
če ne bi vedel, da Rimljan je ovca.

Ne bil bi lev, da srna ni Rimljan.
 Kdor rad zanetil brž bi velik ogenj,
 začenja s krhko slamo: kakšna smet
 je Rim, suhljad ničvredna, ako služi
 v podnetek slab, ki podlemu nestvoru
 Cezarju daje luč. Pa, o trpkost,
 kam si zavedla me? Mogoče hlapcu
 govoril to sem voljnemu: potem
 bo treba na odgovor; a z orožjem
 ne brigam za nevarnost se nobeno.

K a s k a.

S Kasko ste govorili. Z možem, ne
 podpihovalcem. Evo moja roka!
 Le naberite mož, da zlò končajo,
 in noga moja pojde z vsako vstric.
 pa najsi še tak daleč gre.

K a s i j.

Velja!
 Zdaj, Kaska, vedite: že mnogo mož
 Rimljanov najodličnejših sem pregovoril,
 da z mano združijo v podjetje se
 za cilj nevaren, ali poln časti.
 V Pompeja hramu čakajo sedaj
 baš mene: kajti v strašni noči tej
 vse ceste tihe so in izumrle,
 in lice, vsa prikazen elementa
 je kakor delo, ki ga snujemo,
 krvavo, vse ognjeno in pregrozno.

Cina nastopi.

Kaska.

Utihnite. Nekdo se naglo bliža.

Kasij.

Spoznal sem ga po hoji; to je Cina;
prijatelj je. — He, kam tak naglo, Cina?

Cina.

Vas iščem. Kdo je to? Metelus Cimber?

Kasij.

Ne, to je Kaska, nov zaveznik je
v podjetju našem. Kaj me čakajo?

Cina.

To mi je drago. Kakšna grozna noč!
Pošasti bilo videti je čudnih.

Kasij.

Kaj me ne čakajo že, Cina?

Cina.

Da,
že čakajo. O Kasij, ko bi mogli
v zavezo svojo potegniti Bruta —

Kasij.

Le čakaj. Dobri Cina, listek ta,
glej, da na pretorjev ga deneš stol,
da Brut ga najde sam; in tega vrzi
mu skozi okno; tegale prilepi

na starega mi Bruta kip. Nato
v Pompejev pridi hram; tam nas doboš.
Sta Decij Brut in pa Trebonij tam?

C i n a.

Vsi, razven Cimbra, ta vas šel iskat
na vaš je dom. Prav, jaz pa hitel bom,
da spravim listke, kamor ste mi rekli.

K a s i j.

Mi bomo v Pompejevem gledišču.

(Cina oddide.)

In Kaska, zdaj pred dnem še pohitiva
na Brutov dom; tri četrtnine njega
so naše že; ves mož pa se uda
ob prvem nam naskoku.

K a s k a.

Visoko v srcu naroda sedi,
in kar pri nas bi zdelo se zločinstvo,
njegov ugled, kot kamen modrijanov,
v krepost in vrednost vse izpremeni.

K a s i j.

Njegovo vrednost in korist za nas
ste dobro pogodili. Idimo;
minila je polnoč: pred dnevom ga
vzbudimo in si ga zagotovimo.

(Odideta.)

Drugo dejanje.

Prvi prizor.

Rim; Brutov vrt.

Brut nastopi.

Brut.

He, Lucij, vstani! —

Po stanju zvezd ne morem uganiti,

kak blizu je že dan. — Ne čuješ, Lucij? —

Tak trdno spati bi si želel jaz. —

No, Lucij, no! Pokoncu pravim, Lucij!

Lucij nastopi.

Lucij.

Vi ste me klicali, gospod?

Brut.

Prinesi svečo mi v čitalnico,

ko bo prižgana, pridi me poklicat.

Lucij.

Takoj, gospod. (Odide.)

Brut.

Zato trebé njegove smrti. Zase
 jaz nimam vzroka, da ga pahnem stran,
 le v splošni blagor. Krone si želi:
 kako bi to ga spremenilo, to je.
 Dan topel, ta nam gada izvali;
 Zato previdno! — Kronati ga? — Da?
 Potem zares mu izročimo želo,
 da ž njim lahko nam samohotno škodi.
 Zloraba veličine je, če moč
 se loči od vesti: in Cezar, res,
 priznam, da nisem še pri njem opazil,
 da bi strasti obvladale ga bolj
 nego razum. A često se izkaže,
 da je pohlevnost lestva slavohlepu;
 dokler še plezaš, vanjo se oziraš,
 a ko dosegel si najvišji klin,
 tedaj pokažeš lestvi hrbet rad,
 strmeč v nebo preziraš nizke stopnje,
 po katerih si se vzel. Mogoče tak
 je Cezar! In zato za časa še
 odvrni zlo! In ker v prepir jasnost
 ne pride s tem, kar Cezar je sedaj,
 razsodi tak, kar je, povečano,
 čez mero vsako se lahko razraste.
 Zato za kačjo smatraj ga zalego,
 ki izvaljena bila bi strupena
 kot ves nje rod, in jo zatri v lupini.

Lucij se vrne.

Lucij.

Prižgana sveča v izbi je, gospod.
Ko sem iskal kresilnika po oknu,
ta list sem našel zapečaten; vem,
da ni biló ga tam, ko šel sem spat.

Brut.

Le pojdi zopet leč, saj še je noč.
Kaj niso jutri ide marčeve?

Lucij.

Ne vem, gospod.

Brut.

Poišči v koledarju in povej mi!

Lucij.

Takoj, gospod! (Odide.)

Brut.

Izpárine, po zraku migljajoče
tako so svetle, da lahko se čita. (Odpre pismo in čita.)

»Brutus, ti spiš! Predrami se, poglej se!

Naj Rim...? Govori, bij, obnovi!

Brutus, ti spiš! Predrami se!...«

Pogosto že oklicev takih so
na pot mi natrosili.

»Naj Rim? —« To se tako spopolni:

Naj Rim pred enim možem trepeta?

Kako? Moj ded pregnal je bil iz Rima

Tarkvina, ko se je nazival kralja.

»Govori, bij, obnovi!« — Govorim naj udarim, hočete? O Rim, prisezam po obnovitvi vse iz Brutovih dobodeš rok, po čemur hrepeniš!

Lucij se vrne.

Lucij.

Gospod, štirinajsti dan minil je marca.

(Zunaj trkanje.)

Brut.

Že prav. Opirat pojdi; nekdo trka.

(Lucij odide.)

Kar me vspodbodel proti Cezarju je Kasij, več ne spim.
Do izvršitve strašnega dejanja od prvega nagiba, čas med tem je kot fantom, kot sanje grozopolne. Nesmrtni genij in organi smrtni takrat v posvèt so zbrani; v stanju pa človeka, kakor v majhni kraljevini razburjeni, takrat upor besni.

(Lucij se vrne.)

Lucij.

Gospod, brat Kasij čaka vas na vratih; rad bi govoril z vami.

Brut.

Jeli sam?

Lucij.

Ni sam, še več je drugih ž njim.

Brut.

Poznaš jih?

Lucij.

Ne, ker potisnjeni so jim klobuki,
obraz napol je v plašč jim pokopan,
da po potezah mi nikakor možno
nobenega spoznati ni.

Brut.

Odpri jim. (Odide.)

Zavezni bratje so. Zarota, o,
zaznamovano čelo še po noči
zakrivaš, ko je najbolj prost zločin?
O kje po dnevi najdeš pač votlino
dovolj temná, da ti zakrinka ga,
obraz ostudni? — Ne, ne išči je!
V prijaznost in smehljaj zagrni ga!
Ker da v obliki javiš se prirodni,
sam Ereb ne bi bil teman zadosti,
da suma te obrani.

Kasij.

Smo vam nadležni? Dobro jutro, Brute!
Bojim se, da ne motimo vam spanja.

Brut.

Že davno vstal sem; celo noč bedim.
Poznam može, ki z vami so prišli?

K a s i j.

Prav vsakega; in ni moža med njimi,
da ne bi čislal vas; in vsak želi,
da vi o sebi mislite vsaj to,
kar misli pravi vsak Rimljan o vas.
To je Trebonij.

B r u t.

Dobrodošel mi.

K a s i j.

To Decij Brutus.

B r u t.

Tudi dobrodošel.

K a s i j.

To Kaska, Cina, to Metelus Cimber.

B r u t.

Vsi dobrodošli.

Katera budna skrb stopila je
med noč vam in oči?

K a s i j.

Samo besedo,
če se vam rači. (Govorita tiho.)

D e c i j.

To stran je jutra: kaj se ne dani?

K a s k a.

Ne.

C i n a.

In vendar, oprostite, one sive
v oblakih proge dneva so poslanci.

K a s k a.

Priznajta mi, oba se motita.
 Tam vzhaja solnce, kamor meč moj meri;
 to dobršno je dalje proti jugu,
 če mladi letni čas vpoštevate.
 Dva mesca še in višje tja na sever
 pomakne se mu plamen, in baš tu
 za Kapitolom stal bo vzhod visoki.

B r u t.

Podajte zdaj roke mi, drug za drugim!

K a s i j.

S prisego potrdimo svoj ukrep!

B r u t.

Ne, nič prisege! Če obraz moža,
 bol notranja in časov teh razpad —
 če to so slabi vzroki, idite,
 in vsak zarij se v svojo leno postelj!
 Potem naj tiranija drzna vlada,
 da pade vsak po žrebu. A dovolj
 žarú je v vsakem vas, prepričan sem,
 da razplamti plašljivce in da ženskam
 ojekleni s pogumom talo čustvo.
 O kaj, meščanje, še bodrila treba?
 dovolj je naša stvar, da v obnovitev
 nas izpodbada; kaj poročstva, nego
 molčljiv Rimljan, ki je besedo dal
 in ne umakne je? Kaj je prisega,
 če ne poštenje zvezano s poštenjem:

to zgodi se, če ne, umremo smrt!
 Naj svečeniki, šleve in falotje
 prisegajo
 in starci veli, bedne kukavice,
 hvaležne za krivico; v pričkanju
 druhal prisegaj, ki ji ni verjeti.
 Onečastimo ravnodušje si
 in svojega neukrotnega duha,
 če mislimo, da treba še prisege
 za našo stvar, naš čin; ker vsaka sraga,
 ki plemenita Rimeu vre po žilah,
 samokopilstvo zakrivi, če troho
 prekrši le besede, ki jo dal je.

K a s i j.

In Cicero? Kaj, da poskusimo?
 Jaz mislim, da zavzel bi se za nas.

K a s k a.

Ne izpustimo ga.

C i n a.

Ne, ne, nikakor.

M e t e l.

Da, pridobimo ga. Lasje srebrni
 njegovi mnenje nam podmitijo,
 glasov, hvalečih čin, nam pridobé.
 Njegov razsod je vodil našo roko,
 poreče se; in hlastnost in mladost
 popolnoma potem izgine naša,
 zakrita od njegovega ugleda.

Brut.

O, njega ne! Ničesar mu odkriti!
Ker nikdar ne pristane on na stvar,
ki ni je sprožil sam.

Kasij.

Pa ga pustimo.

Kaska.

Prav res, on ni zato.

Decij.

Dotaknemo se Cezarja samo?

Kasij.

Da, ravno prav! Jaz mislim, Mark Anton,
ki Cezar ljubi ga tako, ne sme
ga preživeti; spreten proti nam
bo v spletkah on, in dobro veste vsi,
da moč njegova, če jo rabi, vse
lahko nažene v stiske nas; zato
obenem s Cezarjem Anton naj pade.

Brut.

Gaj Kasij, prekrvavo bi biló
odbiti glavo in razseči ude,
ob smrti srd in hlimba še za njo:
saj je Antonij Cezarjev le ud.
Bodimo žrtvovalci, ne mesarji!
Uprli smo se duhu Cezarja,
v človeškem duhu, Gaj, pa ni krvi.

O, da bi mogli duh njegov doseči
 in njega ne ubiti! Toda, ah,
 zanj mora Cezar krvaveti. Bratje,
 ubijmo ga pogumno, ne srdito;
 raztelesimo ga bogovom v hrano,
 ne sekajmo ga v mrhovino psom.
 Naj srca naša, zviti gospodarji,
 na delo naglo sluge vzpodbudé,
 potem na videz zmerjajo. Tako
 naš čin se zdel bo silobran, ne mrzek;
 in če tako bo narod gledal nanj,
 nazove nas čistilce, ne morilce.
 Kaj Mark Anton! Ni v misel ni ga treba;
 sam ne premore več, kot Cezarjeva roka,
 če pala Cezarju je glava že.

Kasij.

Vendar se ga bojim;
 preveč ljubezen s Cezarjem ga veže.

Brut.

O dobri Kasij, pusti ga iz misli!
 Če ljubi Cezarja, ne zmore nič,
 le proti sebi: togovati, umreti.
 In to bilo bi mnogo zanj, ki zdaj
 nasladju je, strastem prav ves udan.

Trebonij.

Nič hudega ni v njem: le naj ostane;
 živel bo in smejal se vsemu še. (Ura bije.)

Brut.

Mir, štejte uro!

Kasij.

Tretja je odbila.

Trebonij.

Čas bo, da gremo.

Kasij.

Vendar dvomim še,
li pride Cezar danes ali ne.
Pobabjeveril se je zadnji čas,
nasproti temu, kar sicer je mislil
o sanjah, vidih, svetih običajih.
Morda ga zadrže ta velečuda,
noči minole nenavadna groza
in prigovarjanje avgurjev zvutih,
da ne odpravi se na Kapitol.

Decij.

Ne bojte se; če to je sklenil, jaz
že nadmodrim ga. On posluša rad,
kako love se z debli nosorogi,
na mreže levi, sloni pa na rupe,
z zrcali medved, človek pa z lizuni.
Če dem mu, da laskače on sovraži,
potrdi mi, takrat najbolj prelaskan.
Le meni prepustite ga, jaz vem,
kak preokretati mu treba misli,
jaz vam privedem ga na Kapitol.

Kasij.

Da, pojdimo vsi skupaj ga iskat.

Brut.

Ob osmi uri najpozneje, ne li?

Cina.

Da, najpozneje, a takrat gotovo!

Metel.

Lej, Gaj Ligar si s Cezarjem navzkriž je,
ker ga pokaral je, ko hvalil je Pompeja.
Res čudo, da nihče ni mislil nanj.

Brut.

Da, zglesi se pri njem, moj dobri Cimber;
srčno me ljubi on in ne brez vzroka.
Sem ga pošljíte, jaz ga že pripravim.

Kasij.

Lovi nas jutro: mi zdaj gremo, Brute!
Razidite se, toda pomnite
besed, ki ste si dali jih, Rimljani.

Brut.

Veselo, sveže zrite v svet, možje;
na čelu ne nosite svojih sklepov.
Ne, kot junaki odra delajte
vse z bodrim duhom, z mirno odločnostjo.
In s tem, možje, vsem skupaj dobro jutro!

(Vsi odidejo razven Bruta.)

Brut.

He Lucij! — Trdno spiš? To nič ne de.
 Le uživaj sna medeno roso težko.
 Podob ne vidiš niti domišljij,
 ki brižna skrb možgane polni z njimi;
 zato tak zdravo spiš.

Porcija nastopi.

Porcija.

Soprog moj! Brutus!

Brut.

Kaj hočeš, Porcija? Zakaj si vstala?
 Ni zdravó zate, da naravo nežno
 zaupaš jutru ljutohladnemu.

Porcija.

Ni zate ne. Ukral si neprijazno
 se z moje postelje; sinoči od večerje
 nenadno vstal si, hodil sem in tja
 zamišljen, vzdihujé, roke navzkriž.
 In ko sem te vprašala, kaj te muči,
 strmél si vame z mrkimi pogledi.
 Ko silila sem vate, čelo si pomél,
 zatopotál nestrpno si z nogo;
 še dalje nisi dal odgovora,
 nevoljno si pomignil mi z roko,
 naj te ostavim; to storila sem,
 v skrbéh, da se nemir ti ne poveča,
 ki že preveč razvnet je bil, obenem
 se tolažè, da to le zla je volja,
 ki vsakega moža kedaj obide.

Ne moreš jesti, govoriti, spati,
in da na vnanje tak si se spremenil,
kot ti duha ovladalo je vsega,
te ne bi več spoznala. Moj soprog,
odkrij mi vzroke jada svojega!

B r u t.

Nič nisem zdrav, kot treba, to je vse.

P o r c i j a.

Brutus je moder: če ne bil bi zdrav,
iskal bi sredstev, da postane zdrav.

B r u t.

Saj — dobra Porcija, o, pojdi spat!

P o r c i j a.

Bolan je Brutus? Zdravo je hoditi
razgaljenemu in vsrkavati
hlapove jutra? Kaj? Bolan je Brut,
pa splazi se iz zdrave postelje
kljubóvat kužnosti noči škodljivi,
in draži vzduh, poln mrzlice otrovne,
da ga še bolj slabi? O, ne, moj Brute,
bolezen nosiš v svojem duhu ti,
in moja čast, stališče moje hoče,
da zanjo vem; kleče rotim te, glej,
pri svoji nekdam slavljeni lepoti,
pri vseh ljubezenskih prisegah tvojih,
pri oni veliki prisegi, ki
spojila naju je oba za vedno:

odkrij ti meni, ki sem tebe del,
kaj te teži in kakšni so možje
bili nocoj pri tebi; ker bilo jih
je šest, do sedem, ki obraze so
temi celo skrivali.

Brut.

Ne kleči, dobra Porcija!

Porcija.

Ne bi, da ti si dober, Brutus moj.
Določa li ženitbena pogodba,
da tajne naj nobene jaz ne vem,
ki tebe tiče se? Ali sem tvoja
le deloma in z raznimi pridržki?
Le jem naj s tabo, posteljo delim,
pač govorim še tudi? A prebivam
samo v predmestju tvoje naj ljubezni?
Če je tako, potem je Porcija
priležnica, ne žena Brutova.

Brut.

Ti si mi prava in čestita žena,
tako mi draga, kot škrlatne kaplje,
ki v žalostno mi silijo srce.

Porcija.

Da je tako, bi vedela to tajnost.
Da, ženska sem, priznavam, toda ženska,
ki si jo Brut za ženo je izbral.
Da, ženska sem, priznavam, toda ženska,
na dobrem glasu: Katonova hči.

Kaj misliš, da sem slaba, kot moj spol,
 iz takega rodu, tak poročena?
 Odkrij mi sklepe vaše — jaz molčim.
 Trdo preskusila sem svojo moč,
 glej sama rada sem se ranila
 na stegnu tu: če sem prenesla to,
 prenesla ne bi moževe skrivnosti?

B r u t.

Bogovi, naj bom vreden žene te!

(Zunaj trkanje.)

Čuj, trkajo: odidi za trenotek
 in brez odloga ti potem razkrijem,
 kar še zaklepa mi sree.
 Zavezo svojo vso ti razodenem
 in pismo čelo svojega temné.
 Odidi hitro! (Porcija odide.)

B r u t.

Kdo pa trka, Lucij?

Lucij in Ligarij nastopita.

L u c i j.

Bolnik je prišel, z vami bi govoril.

B r u t.

Ligarij, ki Metel ga je omenil.
 Ti stopi strani. — Gaj Ligarij, kaj je?

L i g a r i j.

Z jezikom medlim voščim dobro jutro.

Brut.

Kak čas ste izvolili, vrli Gaj,
da se zavijate! Ste res bolni?

Ligarij.

Bolan pač nisem, če le Brut namerja
dejanje, vredno častnega imena.

Brut.

Dejanje tako v mislih jaz imam,
če vam uho je zdravo, da ga čuje.

Ligarij.

Pri vsakem bogu, ki se Rim mu klanja,
odrekam se bolezni. Duša Rome!
Sin slavni, iz krvi porojen žlahtne!
Čarovnik ti duha si sklical v meni
zamrlega. Zdaj mi ukaži teči:
nemožnega se hočem polotiti,
da izvršiti. Reci, kaj storim naj?

Brut.

Pogumen čin, ki vse bolnike ozdravi.

Ligarij.

A ni li zdravih, ki naj obolé?

Brut.

Seveda tudi. Kaj pa je, moj Gaj,
ti razložim na poti k tistemu,
ki meri nanj.

L i g a r i j.

Tedaj pa le na pot;
na novo mi vzplamtelo je srce,
da delam, sam ne vem, kaj; a dovolj je,
če Brut je moj vodnik.

B r u t.

Za mano torej! (Odideta.)

Drugi prizor.

R i m

S o b a v C e z a r j e v i p a l a č i.

Grom in blisk. Cezar v nočni obleki.

C e z a r.

To noč sta bila se nebo in zemlja.
Kalpurnija v snu je trikrat vzkliknila:
»Na pomoč! Cezarja more!« — He, kje ste?

Sluga nastopi.

S l u g a.

Gospod?

C e z a r.

Takoj žrtvujejo naj svečeniki
in mnenje svoje brzo povedó!

S l u g a.

Takoj zgodi se. (Odide.)

Kalpurnija nastopi.

Kalpurnija.

Kaj meniš, Cezar? Kaniš li oditi?
Ne stori ne stopinje dnes iz doma.

Cezar.

A Cezar gre. Nevarnosti so meni
grozile vselej le odzad; ko čelo
pokažem jim, takoj se razprše.

Kalpurnija.

Cezar, nikdar verjela nisem v vraže,
a zdaj me strašijo. Nekdo je v hiši,
ki priča druge še grozote, kaj vse straže
so naše videle. Mladiče je
na ulici povrgla levinja,
iz rakev so mrličii vstajali.
V oblakih vojskovali so ognjeni
možje se v rojih, vrstah, kakor v bitki,
in kri škropila je na Kapitol.
Hrup bojni se razlegal je po zraku;
tu čulo se je rezgetanje konj,
umirajočih mož hropenje,
po cestah pa ječali so duhovi.
O Cezar, to nečuvvene stvari so,
bojim se jih.

Cezar.

Kako se izogniti,
če kaj sklenili močni so bogovi?
Jaz pojdem vendar, ker ti znaki svetu
tako veljajo, kakor Cezarju.

K a l p u r n i j a.

Kadar berači mro, ni repatic:
smrt knezov nebes plameni na svet.

C e z a r.

Po večkrat mrè plašljivec, predno umre!
Junak pokusi smrt samo enkrat.
Največje, kar sem čul kedaj čudes,
se zdi mi to, da se ljudje boje,
ko vendar vidijo, da smrt, usoda
vsakomur pride, kadar mora priti.

Sluga se vrne.

C e z a r.

Kaj sodijo avgurji ?

S l u g a.

Svèt so dali,
da ne bi danes z doma šli. Ko klavni
živali so pregledovali drob,
srca ni bilo.

C e z a r.

Bogovi s tem bojazen sramote!
Res, brez srca žival bi Cezar bil,
če iz strahu doma ostal bi danes.
A tega ne! Nevarnost dobro ve,
da Cezar je nevarnejši od nje.
Dva leva sva, rojena isti dan,
a jaz starejši, grozovitejši.
In Cezar pojde vendar.

Kal purn ija.

O soprog,
v zaupanju modrost se ti potaplja.
Ne hođi z doma danes; naj bo moj strah,
in ne tvoj lastni, ki te zadržuje.
Marka Antonija v senat pošljimo,
on naj pove, da si bolehen danes.
O, daj se preprositi na kolenih!

Cezar.

Da, Mark Anton pove naj, da bolan sem;
tebi na ljubo danes bom doma.

Decij nastopi.

Cezar.

Glej. Decij Brut; on to jim sporoči.

Decij.

Zdrav Cezar, dobro jutro, dični Cezar!
Prišel sem, da povedem vas v senat.

Cezar.

In prišli ste mi ravno pravi čas,
da sporočite moj pozdrav senatu.
Povejte jim, da danes nočem priti;
ne morem — krivo; si ne upam — še bolj krivo.
Jaz nočem danes priti, to povejte.

Kal purn ija.

Recite, da leži.

C e z a r.

Legal bi Cezar ?
 Tak daleč silno sem iztegnil roko,
 pa sivcem plah resnico bi tajil ?
 Povej jim, Decij: Cezar noče priti.

D e c i j.

Vzrok mi povejte, slavni Cesar, da
 se ne smejo mi, če le to jim rečem.

C e z a r.

Vzrok je le moja volja: nočem priti,
 odgovor ta senatu naj zadošča.
 Da vas posebe pa zadovolim,
 ker rad imam vas, vam povem resnico:
 Kalpurnija doma me zadržuje.
 Sanjala je, da videla je kip moj,
 kak lil kot vodomèt je čisto kri
 iz sto cevi: Rimljani pa smeje
 pomakali so svoje roke vanjo.
 To si tolmači za svarilne znake
 nesreč, ki nam prete, in na kolenih
 prosila me je, naj doma ostanem.

D e c i j.

Pač napek ste si sanje razložili;
 to bil je lep in blagonosen sen.
 Vaš kip, iz sto cevi kri brizgajoč,
 ki z njo smeje se močijo Rimljani,
 pomenja, da sesal iz vas bo Rim
 oživljajočo kri: in mnogo mož

se krog svetišč bo gnetlo, da dobi
od vas spomin. To ta pomenja sen.

C e z a r.

Tako ste mi ga dobro razložili.

D e c i j.

Da, kadar čujete, kar še vam javim.

Zatorej vedite: današnji dan

senat vam hoče podeliti krono.

Če sporočite jim, da vas ne bo,
skesajo se morda. Lahko se tudi
prevrže v šalo; lahko kdo poreče:

»Pa sejo preložimo na tak dan,
ko boljše sanje žena bo imela.«

Če skrivate se, bodo šepetali:

»Lej, Cezar se boji?«

Oprosti, Cezar. A ljubezen srčna

mi to nareka o vedenju vašem,

dostojnost hodi za ljubeznijo.

C e z a r.

Kalpurnija, glej — prazna je bojazen,

Sramujem se, da sem se ji uklonil. —

Obleko dajte mi, ker hočem iti!

Publij, Brut, Ligarij, Metel, Kaska, Trebonij
in Cina nastopijo.

C e z a r.

Glej, tudi Publij že prihaja pome.

Publij.

Dobro jutro Cezar!

Cezar.

Publij, dobrodošel! —

Kaj, Brut? I vi tak rano vstali že? —

Dobro jutro, Kaska! — Gaj Ligarij, sovražnik tak nikdar vam bil ni Cezar, kot mrzlica, ki vas tako je vzela.

Kaj kaže ura?

Brut.

Osem je odbila.

Cezar.

Za trud in za uljudnost hvala vsem!

Antonij nastopi.

Cezar.

Lej, Mark Anton, ki ponočuje rad, je tudi vstal že. — Zdrav, Antonius!

Antonij.

I vi, prejasni Cezar.

Cezar.

Ukažite, naj zganejo se v hiši!

Ni prav, da me tak dolgo čakajo. —

Ej, Cina! — Ej, Metulus! — Kaj, Trebonij?

Pokramoljati moram z vami še.

Ne zabite, in pridite dnes k meni.

Trebonij.

To hočem, Cezar. — (Zase.) Tak ti pridem blizu,
da bi ti želel tvoj najboljši drug,
da bil bi daleč.

Cezar.

Zdaj, prijatelji,
še noter, malo vina pit; potem
gremò vsi skupaj kakor verni drugi.

Brut.

(Zase.) O Cezar — »kakor« vedno ni »taisto«;
srce mi krvavi, če to pomislim. (Vsi odidejo.)

Tretji prizor.

Rim.

Cesta blizu Kapitola.

Artemidor nastopi in čita listek.

Artemidor.

»Cezar, čuvaj se Bruta; varuj se Kasija; ogiblji
se Kaske; imej oko na Cini; ne zaupaj Treboniju;
pazi na Metela Cimbra; Decij Brut te ne ljubi; raz-
žalil si Gaja Ligarija. Ena misel živi v vseh teh ljudeh
in obrnjena je proti Cezarju. Če nisi nesmrten, glej
okoli sebe. Brezskrbnost daje zaroti potuho. Veliki
bogovi naj te branijo!

Tvoj

Artemidor.

Tu bodem stal, dokler ne pride mimo
in list mu ta kot prošnjo izročim.

Srce mi toži, ker krepost ne more
živet, da ne grize je zavist.
O čitaj, Cezar, po rešitvi sezi:
če ne, usoda je z izdajstvom v zvezi. (Odide.)

Četrty prizor.

Rim.

Drugi del iste ceste pred hišo Brutovo.

Porcija in Lucij nastopita.

Porcija.

V senat mi teci, dečko, prosim te!
Ne odgovarjaj in ne stoj, kar beži!
Kaj čakaš še?

Lucij.

Da slišim, kaj storim naj.

Porcija.

Tam bi in tu že videla te rada,
še predno morem reči, kaj naredi.
O stanovitnost, krepko mi pomagaj,
postavi skalo med srce in jezik!
Duh moj je možki, ženska mi je moč.
Kak težko je skrivnost hraniti ženi!
Kaj, še si tu?

Lucij.

Kaj naj storim, gospa?
Samo na Kapitol, nič drugega?
In zopet k vam nazaj, nič drugega?

Porcija.

Ne, kak počuti se gospod, mi javi.
 Bolan je z doma šel. In dobro pazi,
 Kaj dela Cezar, kdo se bliža mu.
 Čuj, dečko, kaj ta šum?

Lucij.

Jaz ga ne slišim.

Porcija.

Poslušaj dobro, prosim te!
 Kot bi se bili, divji hrup sem čula,
 od Kapitola ga prinaša veter.

Lucij.

Zares, gospa, jaz čisto nič ne slišim.

Vedež nastopi.

Porcija.

Le bližje, mož! Odkod te vodi pot?

Vedež.

Od doma, draga milostna gospa.

Porcija.

Kak pozno je?

Vedež.

Okrog devetih bo.

Porcija.

Je Cezar že odšel na Kapitol?

Vedež.

Še ne, gospa. Jaz grem na prostor, koder
 na Kapitol bo moral iti mimo.

P o r c i j a.

Prošnjo imaš za Cezarja, kaj ne?

V e d e ž.

Imam, gospa. Če Cezarju se zljubi,
poslušati me Cezarju na ljubo,
poprosim ga, naj hoče sebi dobro.

P o r c i j a.

Kaj? Veš-li, da preti mu kako zlo?

V e d e ž.

Jasno ne vidim nič; bojim se mnogočesar.
Gospa, zdravstvujte. Ozka tu je cesta,
roj pretorjev, senatorjev, in tolpa
prosilcev, ki za Cezarjem drevi,
lahko še zgnete slabega moža.
Na mesto grem prostejše, da ga morem
nagovoriti, kadar pride mimo. (Odide.)

P o r c i j a.

(Zase.) Moram domov. Ah kaka slaba stvar
je srce žensko. Brutus dragi moj,
nebo podpiraj v tvojem te podjetju! —
Fant me je slišal. (Luciju naglas.) Brutus nekaj
[prosi,

Cezar se brani. — Slabo mi prihaja.
Zdaj, Lucij, brž! Soproga mi pozdravi;
povej, da sem vesela; vrni se
in mi naznani, kaj ti je naročil.

(Oba odideta, vsak na drugo stran.)

Tretje dejanje.

Prvi prizor.

Rim.

Kapitol. Seja Senata.

Gruča ljudi na cesti, ki vede na Kapitol, med njimi Artemidor in vedež. Trombe. Cezar, Brut, Kasij, Kaska, Decij, Metel, Trebonij, Cina, Antonij, Lepid, Popilij Lena, Publij in še več drugih nastopi.

Cezar.

Prišle so ide marčeve.

Vedež.

Da, Cezar,
a ne prešle!

Artemidor.

Zdrav, Cezar! Čitaj to!

Decij.

Trebonij prosi vas, da čitate
o priliki udano prošnjo to.

Artemidor.

To prej prečitaj, Cezar! Moja prošnja
se tiče Cezarja: o čitaj, Cezar! (Sili k Cezarju.)

Cezar.

Kar mene tiče se, je za nazadnje.

Artemidor.

O, ne odlašaj, Cezar, zdaj preberi!

Cezar.

Kaj? Jeli blazen?

Publij.

Prostor, prostor tukaj!

Kasij.

Na cesti, kaj? Natekate s prošnjami?

Zato je Kapitol!

Cezar odide v Kapitol, ostali za njim. Vsi senatorji vstanejo.)

Popilij.

Da bi posrečila se vam nakana!

Kasij.

Kakšna nakana, Lena?

Popilij.

Dobro srečo! (Se bliža Cezarju.)

Brut.

Kaj pa dejal je Lena?

Kasij.

Želel je,

naj se nakana danes nam posreči.

Bojim se, da izdan je naš načrt.

Brut.

Lej, Cezarju se bliža! Pazi nanj!

Kasij.

Zdaj ročno, Kaska, da ne préhite nas!
Kaj je storiti, Brute? Če razvé se,
domov ne pride Kasij ali Cezar,
ker jaz se umorim.

Brut.

Le trden, Kasij!
Popilij mu ne govori o nas:
smehlja se, glej, in Cezar je pokojen.

Kasij.

Trebonij dobro dela; Brutus, glej:
Marka Antona spretno vleče proč.

(Antonij in Trebonij odideta. Cezar in senatorji pose-
dejo po svojih prostorih.)

Decij.

Kje je Metel? Takoj naj gre in prošnjo
naj Cezarju vroči.

Brut.

On je naréd; pritisnite za njim!

Cina.

Vi, Kaska, prvi vzdignete rokó.

Kaska.

So skupaj vsi?

Cezar.

Kakšne pritožbe naj
posluša Cezar in njegov senat?

Metel

(poklekne.) Preslavni, silni, veličastni Cezar!
Pred sedež tvoj polaga Metel Cimber
srce ponižno svoje.

Cezar.

Cimber, čuj!
Prekiniti te moram. Klečeplastvo,
to robsko klanjanje mogoče bi
raznetilo ljudem navadnim kri,
prvotno voljo jim in sklep storjeni
prevrglo v deško igro. Ne budali,
ne misli, da tak slabe sem krvi,
da se raztali nje narava pristna
s tem, kar bedaka omedi: s sladkanjem,
s skrivljenim hrbtom, pasjim lizanjem.
Tvoj brat pregnan je po odloku mojem;
če ti se zanj kriviš, ječiš, se sliniš,
te pahnem kakor psa od sebe stran.
Vedi, da ni krivičen Cezar; toda
brez vzroka ga ne pomiriš.

Metel.

Kaj ni glasu vrednejšega kot moj je,
ki slajše Cezarju zveni v uho,
da prosi za prognanega mi brata?

B r u t.

(Cezarju.) Jaz ti poljubljam roko, ne laskač,
in prosim, Cezar, da se Publij Cimber
nemudoma pokliče iz prognanstva.

C e z a r.

Kaj? Brutus?

K a s i j.

Milost, Cezar! Cezar, milost!
I Kasij pada, glej, ti pred nogé
in prosi Publiju pomiloščenja.

C e z a r.

Geniti bi se dal, da sem kot vi:
da prosim sam, upognil bi se prošnjam.
A jaz stojim kot zvezda severna,
ki nepremična, večnostalna nima
vrstnice na vesoljnem firmamentu.
Z nebrom isker diči se nebó,
in vsaka plamen je in vsak se sveti;
a eden le na svojem mestu vstraža.
Tako na svetu tudi: poln ljudi je,
ljudje občutni so, meso in kri;
a v množici le enega poznam,
ki nezmakljiv stališče svoje brani,
ki ga naval ne vzame; da sem jaz to,
i s tem vam malo bi dokazal rad,
da bil odločno za progon sem Cimbra,
in da odločno še pri tem obstanem.

C i n a.

O Cezar!

Cezar.

Proč pravim! Rad premaknil bi Olimp?

Decij.

O Cezar!

Cezar.

Saj še Brut zaman kleči!

Kaska.

Potem, roke, ve zame govorite!

(Kaska zabode Cezarja z bodalom v tilnik. Cezar se mu zgrudi v roke. Zatem ga prebodejo razni drugi zarotniki in nazadnje Mark Brut.)

Cezar.

Brute, ti tudi? — Zdaj padi, Cezar!

(Umre. Senatorji in narod beže preplašeni.)

Cina.

Prostost! Svoboda! Mrtvo je trinoštvo!
Tecite! Razglašujte po vseh cestah!

Kasij.

Govorniki na oder! Kličite:
Svoboda! Odrešenje! Obnovitev!

Brut.

Ne bojte se, senatorji in narod!
Postojte! Slavohlepje je pobito!

Kaska.

Na oder, Brute!

Decij

Vi, Kasij, tudi!

Brut.

Kje je Publius?

Cina.

Tu, zbežan ves od prekucije te.

Metel.

Le skupaj ostanimo, če drugovi
bi Cezarjevi —

Brut.

O tem ne govorite! — Publij, kaj
bojite se? Nič ne storimo vam,
nikomur nič: povejte to Rimljanom!

Kasij.

In, Publij, pojdite, zato, da narod
na nas navaljujoč, vas ne uvrédi.

Brut.

Da. In nihče za čin ne odgovarjaj,
kot mi, storilei.

Trebonij se vrne.

Kasij.

Kje je Mark Anton?

Trebonij.

Domov je zbežal, in možje in žene,
otroci, vse strmi, kriči in bega.
kot da je sodnji dan.

Brut.

Usoda, čakajmo, kaj nam nakloniš.
Umreti treba! to vemò; kar mi
premoremo, je le odlog, podaljšek časa.

Kasij.

Da, kdor življenju vropa dvajset let,
stráhu pred smrtjo vropa dvajset let.

Brut.

To pripoznaj, in smrt ti je dobrota.
Tako prijatelji smo Cezarju,
ker smo okrajšali mu smrtni strah.
Sklonite se, Rimljani! Operimo
zdaj v Cezarjevi krvi si roké
vse do lehtí! Opišimo z njo meče!
In taki ven stopimo, tja na trg,
orožje rdeče nad glavo vihte
kličite vsi: Rešitev! Mir! Svoboda!

Kasij.

Dà, v kri roké! In v časih daljnih bo
se ponavljala ta visoka igra
v jezikih novih in sijaju ptujem!

Brut.

Kak često bo še v igri krvavel,
ki zdaj leži ob sohi tu Pompeja
práhu enak!

Kasij.

In vedno takrat bodo
imenovali zvezo in može,
ki so prostost vrnili svoji zemlji!

Decij.

In zdaj naj gremo ven?

Kasij.

Da, zdaj vsi ven!
Brut je vodnik, in pot njegovo mi
krasimo z najpogumnejšimi srci,
z najlepšimi, kar jih premore Rim.

Sluga nastopi.

Brut.

A tiho! Kdo je to? Antonov drug.

Sluga.

Tako mi, Brut, ukazal je gospod,
tako poklekniti Anton mi velel,
globoko y prahu to ti govoriti:
Brut plemenit je, hraber in pošten;
govôri: Bruta ljubim in spoštujem;
Cezarja sem se bal, častil sem ga in ljubil.
Če Brut dovoli, da Anton se sme
približati mu in ga vprašati,
zakaj je Cezar tako smrt zaslužil,
potem ne bo Antonu mrtvi Cezar
drag toliko in mil, kot živi Brut;

marveč zvesto slediti hoče Brutu,
njegovi stranki in usodi v vseh
nevarnostih usode omahljive.
To rekel moj gospod je, Mark Anton.

Brut.

In tvoj gospod je moder, vrl Rimljan,
tako sem vedno cenil ga.
Povej mu, če je volje, pride naj,
odgovor dal mu bodem in, na čast,
nič žalega mu ne storim.

Sluga.

Takoj grem ponj. (Odide.)

Brut.

Jaz vem: Anton bo še prijatelj naš.

Kasij.

I jaz želim, a v meni neka misel
se ga boji; in slutnje moje zle
se vedno uresničijo na las.

Antonij se vrne.

Brut.

Saj tu prihaja. — Zdravo, Mark Anton!

Antonij.

O silni Cezar, tak ležiš tu v prahu?
Vse tvoje zmage, vse veličje, vsi
triumfi, pleni — vse se zrušilo
na ta je ozki prostor? Zbogom, Cezar! —

Ne vem, gospoda, kaj namerjate,
 kdo naj še krvavi, kdo zrel, da pade.
 Če jaz, ni boljše ure, nego smrtna
 Cezarjeva, orožje ni nobeno
 tak dragoceno, kot ti vaši meči,
 ozaljšani s krvjo tak plemenito.
 Če mene ste izbrali, prosim vas,
 zdaj, ko kadijo še se vam roke,
 storite, kar vam drago, delajte
 po sli! Da tisoč let živim, nikoli
 pripravljen ne bi bil na smrt, kot zdaj.
 Nobeden kraj, nobena pot do smrti
 tako mi ne ugaja, kakor tu
 ob Cezarju se zgruditi od vas,
 junakov prvih časa našega.

B r u t.

O Mark Antonij, ne želite smrti!
 Krvavi, kruti pač se zdimo vam,
 kot so nam roke in storjeni čin:
 a vi le roke naše vidite
 in čin krvavi, izvršen od njih,
 a ne od src: ta so usmiljena,
 in čut le za države skupno bedo
 (saj plamen vgaša plamen, čut sočutje)
 je storil to nad Cezarjem. A vi —
 za vas, Anton, so naši meči topi;
 pogledjte naše roke netogotne,
 in naša srea, bratovsko čuteča,
 vzprejmó vas, Mark Anton, z iskrenostjo,
 s pošteno mislijo in spoštovanjem.

Kasij.

In kot vsak drugi, vaš naj glas velja,
ko bodo nove se časti delile.

Brut.

Le potrpite, da umirí se narod,
ki sebe več preplašen ne pozna;
potem vam razložim, kako, da jaz,
ki sem ga ljubil, dočim sem ga klal,
tako sem delal.

Antonij.

Čast modrosti vaši;
podajte vsak krvavo zdaj mi roko! —
Najprej, Mark Brut, stresiva si jih midva,
vam prvi dam pozdrav, o Marko Brute! —
In zdaj, Gaj Kasij, sežem v roko vam! —
vam, Decij Brut! — in Cina, vam sedaj; —
Metel, še vam; — moj hrabri Kaska, vam; —
Trebonij, vi podajte mi roko
nazadnje, sreč mojemu ne zadnji.
Ah, blagi vi možje, kaj bi vam rekel?
Zdaj na tak polzkih tleh stoji ugled moj,
da se vam moram zdeti eno dveh:
al strahopetec, ali pa lizun. —
Da sem te ljubil, Cezar, o, je res!
Če zre na nas tvoj duh zdaj, ne boli,
ne žalosti te hujše od umora,
ker vidiš, kak Antonij sklepa mir,
krvave roke stiska tvojim vragom
v bližini trupla tvojega, preblagi?

Da jaz oči imel bi, kot ti ran,
in kot te kri, bi vsako solze lilo,
pristalo bi mi bolje, kot s sovragi
pajdašiti se tvojimi. Oprosti,
o Julij! Plemeniti jelen ti,
tu so ujeli te in tu si pal!
Tu lovci tvoji zdaj stoje z znakov
umora, vsi rudeči od krvi.
O svet, ti bil si gozd jelenu temu,
in on, o svet, bil gozdu je ponos.
Kot zver ležiš, ki knezov je premnogo
streljalo nanjo;

Kasij.

Antonij. —

Antonij.

Oprostite mi, Gaj Kasij!
To bi govoril Cezarjev sovražnik!
Za druga to je hladno brzdanje.

Kasij.

Ne karam vas, da Cezarja slavite;
kako pa mislite nasproti nam?
Ste z nami? Ali naj prodiramo,
in ne zanašamo na vas se nič?

Antonij.

Zato sem dal vam roko; le spozabil
sem se, uzrši Cezarja. Prijatelj
sem vaš in tudi ljubim vas vse skupaj,
in upam, da od vas i vzroke čujem,
zakaj, kako bil Cezar je nevaren.

Brut.

Da, ker sicer bilà bi nečloveška igra ;
tak so pretehtani vsi naši vzroki,
da bi zadoščali vam, če bi tudi
sin vi Cezarjev bili.

Antonij.

Edino tega hočem.
In prosim vas, da mi dovolite
postaviti na trg njegovo truplo
in z odra, kot prijatelju pristoja,
nagrobni govor govoriti mu.

Brut.

To smete, Mark Anton.

Kasij.

Samo besedo, Brut !
(Tiho Brutu.) Kaj delate, ne veste : dovoliti
Antoniju ne smete govora.
Ne veste, kak zelo razburi narod
lahko z besedami ?

Brut.

Ne, oprostite !
Najprej nastopim jaz in vzroke smrti
jim Cezarjeve razložim. Kar pôtle
Antonij bo govoril, to, izjavim,
govoril vse bo z našim privoljenjem ;
da nam je prav, naj Cezarju časti
se vse izkažejo, ki šega jih posveča.
To v večjo nam korist bo nego škodo.

K a s i j.

Kdo ve, kaj pride. Jaz sem proti temu.

B r u t.

Tu, Mark Anton — vzemite s sabo truplo.
Ne grajajte nas v svojem govoru ;
a Cezarja slavite, kar vam drago,
povejte pa, da z našim dovoljenjem.
Inače pa ne bode vam oprava
s pogrebom nič. Na istem odru, kamor
grem jaz sedaj, tam govorite vi,
ko neham govoriti jaz.

A n t o n i j.

Tako naj bo.
Ničesar drugega si ne želim.

B r u t.

Ko vse nared bo, pridite za nami!

(Vsi odidejo, razven Antonija.)

A n t o n i j.

Oprosti, o krvavi košček tál,
da bil prijazen sem z mesarji temi.
Ostanek si najblažjega moža,
ki kdaj živel je v časa bežni méni.
Gorje rokàm, ki to so kri prelile !
Nad ranami zdaj prorokujem temi,
ki ustnice odpirajo škrlatne,
prosé, da jezik moj jim daj besed :
prokletstvo pade na človeštva ude,
divji razpor in medsebojni boj
Italije plašil bo dele vse ;

razdor, moritev bosta tak domača,
 tako v navadi bodo grozodejstva,
 da matere smehljaje bodo zrlé
 otroke, ki vojščak jih razkosava.
 Spretnost v grozotah uduši sočutje;
 Cezarjev duh, željan osvete, bo,
 ob strani Ato, iz peklà planivšo,
 z vladarskim glasom klical v mejah teh :
 umor ! in bojne bo izpustil pse,
 da ta zločin do néba zasmrdi
 od trupla, ki vzdihuje po pokopu.

Sluga nastopi.

Ti si v Oktavijevi službi, ne ?

Sluga.

Sem, Mark Anton.

Antonij.

Cezar ga pismeno je v Rim pozval.

Sluga.

Prejel je pismo in je že na poti;
 a ustno mi je velel sporočiti —

(Zagleda Cezarjevo truplo.)

Antonij.

O Cezar !

Sree kipi ti ; pojdi in se zjokaj !
 Jad nalezljiv je ; glej, oči se moje
 zalile so, ko videle so v tvojih
 bolesti bisere. — Gospod tvoj pride ?

Sluga.

Šest milj od Rima prenoči nocoj.

Antonij.

Urnó odjezdi pa povej mu vse!
 Rim poln je žalovanja in nezgod,
 Rim varen ni Oktaviju še zdaj.
 Pohiti in povej mu to! — Ne, čakaj!
 Na trg poprej še odnesiva truplo,
 še ljudstvo preiskusim z govorom,
 kako se zdi krvavih mož mu teh
 početje nečloveško. In potem
 Oktavijanu mlademu sporoči,
 kako stojijo v Rimu zdaj stvari.
 Pomozi mi! (Odideta s Cezarjevim truplom.)

Drugi prizor.

Rim.

Forum.

Brut in Kasij z gručo naroda.

Meščan.

Računa hočemo, račun podajte!

Brut.

Pa z mano, in poslušajte, prijatli! —
 Vi, Kasij, greste v drugo ulico,
 razganjat tolpe —
 Kdor hoče mene slušati, ostani;
 kdor hoče s Kasijem, naj gre za njim.

Izveste vzroke, da za občni blagor
umrl je Cezar.

Prvi meščan.

Jaz bom slušal Bruta.

Drugi meščan.

Jaz Kasija: tako lahko njih vzroke
primerjamo, če slišimo oba.

(Kasij odide z nekaterimi meščani. Brut stopi na rostro.)

Brut.

Bodite mirni vse do konca!

Rimljani! Someščani! Prijatelji! Čujte moj zagovor in bodite tiho, da me lahko slišite. Verujte mi radi moje časti, in spoštujte mojo čast, da mi lahko verujete. Sodite me po svoji modrosti in vzbudite svoja čutila, da boste mogli tem boljše soditi. Ako je kdo v tej skupščini, kak srčen prijatelj Cezarjev, temu povem: Brutova ljubezen do Cezarja ni bila manjša nego njegova. Ako vpraša nato ta prijatelj, zakaj se je vzdignil Brut proti Cezarju, je tole moj odgovor: ne, ker sem Cezarja manj ljubil, ampak ker sem Rim bolj ljubil. Ali bi vi rajši, da Cezar živi in vi vsi umirate robovi, ali, da je Cezar mrtev in živite vsi svobodni možje? Ker me je Cezar ljubil, plačem za njim; ker je bil hraber, ga spoštujem; a ker je bil slavohlepen, sem ga umoril. Torej solze njegovi ljubezni, veselje njegovi sreči, čast njegovi hrabrosti, in smrt njegovemu slavohlepju. Kdo je tukaj tako nizkih misli, da bi hotel biti hlapec? Ako je kdo,

govôri, kajti razžalil sem ga. Kdo je tukaj tako surov, da ne bi želel biti Rimljan? Ako je kdo, govôri, kajti razžalil sem ga. Kdo je tukaj tako zavržen, da ne bi hotel ljubiti svoje domovine? Ako je kdo, govôri, kajti razžalil sem ga. Prestanem, da čujem odgovor.

M e š č a n i.

(razni glasovi obenem.) Ni ga, Brutus, ni ga!

B r u t.

Potem nisem razžalil nobenega. Ničesar nisem storil Cezarju, česar ne bi storili vi Brutu. Preiskava o njegovi smrti je napisana v Kapitolu; njegova slava ni prikrajšana, kjer je imel zaslug; njegovi prestopki niso pretirani, za ktere je pretrpel smrt.

Antonij in drugih več nastopi s Cezarjevim truplom.

B r u t.

Evo njegovo truplo, za katerim žaluje Mark Anton, ki bo vžival dobroto njegove smrti, mesto v državi, dasi se ni vdeležil njegovega umora. In kdo izmed vas je ne bo vžival? S tem odstopim: Kakor sem ubil svojega najboljšega prijatelja v blaginjo Rima, tako imam isto bodaio proti sebi, kadar se bo zdelo domovini, da potrebuje moje smrti.

M e š č a n i.

Živi Brutus, živi, živi!

P r v i m e š č a n.

V triumfu sprevedite ga na dom!

D r u g i m e š č a n.

Postavite mu poleg deda kip!

Tretji meščan.

On naj bo Cezar!

Četrty meščan.

V Brutu ovénčajte
darove boljše Cezarja, meščanje.

Prvi meščan.

Spremimo ga domov z veselim vriskom.

Brut.

Meščanje...

Drugi meščan.

Tiho! Brutus govori!

Prvi meščan.

Mir, tiho!

Brut.

Rojaki moji, sam naj grem domov;
tu ostanite pri Antonu, dragi!
Častite Cezarja, poslušajte
njegovo slavo, ker Antoniju
je privolila naša volja govor.
O prosim, naj nihče ne gre odtod,
kot jaz, dokler Antonij ne konča. (Odide.)

Prvi meščan.

No dobro. Pa poslušajmo Antona!

Tretji meščan.

Na oder stopi naj govorniški,
da bomo čuli ga. — Le gor, Anton!

Antonij.

Zavoljo Bruta to sem vam dolžan.

Četrty meščan.

Kaj je dejal o Brutu?

Tretji meščan.

Dé, da vsled Bruta vsem nam je dolžan.

Četrty meščan.

Dobro bi storil,
da Brutu zlega ne bi oponašal.

Prvi meščan.

Cezar je bil trinog.

Tretji meščan.

Da to stoji;
res sreča, da se Rim ga je iznebil.

Četrty meščan.

He, tiho! Čujmo, kaj pove Anton!

Antonij.

Rimljani vrli —

Meščan.

Tiho! Poslušajte!

Antonij.

Poslušajte, prijatelji, Rimljani!
Pokopati ga hočem, ne slaviti.
Dejanja zla človeka prežive;
dobrina često se s kostmi pokoplje.

Tak bodi s Cezarjem ! Brut plemeniti
 vam je dejal, da bil je častihlepen ;
 če res je bil, težko se je pregrešil,
 in težko Cezar plačal je svoj greh.
 Tu, z dovoljenjem Brutovim in drugih
 (ker Brutus vam je častivreden mož ;
 in to so vsi, o vsi so častivredni)
 k sprevodu Cezarju govoril bom.
 Prijatelj mi je bil, pošten in zvest ;
 a Brutus dé, da bil je častihlepen,
 in Brutus res je častivreden mož.
 Privedel je vjetnikov mnogo v Rim,
 država spravila je odkupnino.
 To kaže pač, da bil je častihlepen ?
 Nad siromaki jokalo se je Cezar :
 iz trše pač snovi je častihlepje.
 A Brutus dé, da bil je častihlepen,
 in Brutus res je častivreden mož.
 Samí ste videli : o Luperkalih sem
 ponudil trikrat mu kraljevo króno ;
 trikrat jo je odbil — iz častihlepja ?
 A Brutus dé, da bil je častihlepen,
 in Brutus res je častivreden mož.
 Besedam Brutovim ne ugovarjam,
 jaz govorim o tem samo, kar vem.
 Vsi ste ljubili ga in ne brez vzroka :
 kaj brani žalovati vam za njim ?
 Razsodnost, k topi zveri si zbežala,
 pobedastèl je človek ! — Potrpíte !
 Srce mi v krsti je pri Cezarju,
 molčati moram, dokler se ne vrne.

Prvi meščan.

Prevdaren zdi se govor mi njegov.

Drugi meščan.

Če prav premisliš, Cezarju zgodila
se je krivica.

Tretji meščan.

Menite, meščanje?

Bojim se, da za njim ne pride hujši!

Četrty meščan.

Ste slišali? Saj krone ni vzprejel;
to priča, da ni slavohlepen bil.

Prvi meščan.

Če je tako, potem bo marsikteri
še drago plačal.

Drugi meščan.

Glej, ubogi mož!
Od joka so krvave mu oči.

Tretji meščan.

Najboljši mož v vsem Rimu je Anton.

Četrty meščan.

Posluh! Začel je znova govoriti!

Antonij.

Še včeraj se besedi Cezarja
zaman bi svet ustavljal: zdaj leži
in zadnji ne prikloni se pred njim.

Meščanje, če srce in misli vam
 razpaliti bi hotel v srd in bes,
 krivico delal Brutu bi in Kasiju,
 ki veste, da oba sta poštenjaka.
 Ne, nočem njim krivice, hočem rajši
 pokojniku krivico, sebi, vam,
 kot tem možem, ki vsi so poštenjaki.
 A glejte pergamen s pečatom Cezarja;
 našel sem v skrinji ga njegovi; volja
 poslednja je njegova to! Če narod
 bi Cezarjevo slišal oporoko —
 ki, oprostite, tu je ne prečitam —
 hodili bi poljubljal ran njegovih,
 pomakali bi robce v sveto kri,
 njegovih las prosili bi v spomin,
 in umiraje bi jih v oporoko
 vpisávali, ostavljali potomcem
 jih v dragoceno dedščino.

Č e t r t i m e š č a n.

Naj čujemo: berite, oporoko!
 Berite, Mark Anton!

M e š č a n.

Da, oporoko!
 Berite Cezarjevo oporoko!

A n t o n i j.

Mir, dragi moji! Čitati ne smem;
 ne smete vedeti, kak vas je ljubil.
 Saj ste ljudje, saj niste les, ne kamen;
 če bi izvedeli vsebino njeno,
 razvnela bi vas, razbesnila vse.

Da veste, da ste dediči njegovi.
da veste to, kaj moglo bi nastati?

M e š č a n.

Berite oporoko! Slišati jo hočemo, Mark Anton.
Berite oporoko! Cezarjevo oporoko!

A n t o n i j.

Zakaj ne potrpite? Čakajte!
Prenaglil sem se, ko sem vam povedal.
Bojim se, da razžalim poštenjake,
ki Cezar padel je od njih bodal;
bojim se.

Č e t r t i m e š č a n.

Izdájice so! Kakšni poštenjaki?

V e č m e š č a n o v.

Oporoko! Oporoko!

D r u g i m e š č a n.

Razbojniki! Morileci! Oporoko!
Berite oporoko!

A n t o n i j.

Vi silite me, naj vam jo prečitam?
Sklenite kolobar okoli trupla,
da vidite, po kom ste dediči.
Dovolite? Naj stopim k vam raz oder?

V e č m e š č a n o v.

Le! le!

D r u g i m e š č a n.

Kar dol!

Tretji meščan.

Dovolimo vam radi. (Antonij stopi z odra.)

Četrty meščan.

Stopite naokrog!

Prvi meščan.

Bolj stran od krste! Proč od trupla tam!

Drugi meščan.

Antonu prostor! Blagemu Antonu!

Antonij.

Ne, ne preblizu! Malo bolj nazaj!

Več meščanov.

Nazaj! He prostor! Stran od tam! Nazaj!

Antonij.

Če solz imate, jih pripravite;
zdaj naj lijo! Poglejte plašč letá,
vsi ga poznate; dobro pomnim še,
kdaj ga je nosil Cezar prvokrat;
biló je v taboru, večer poletni —
ta dan je baš premagal Nervijce —
Tu, glejte, meč je Kasijev prodril;
kako ga drapnil Kaska je lokavi!
Tu ga porinil je preljubi Brut;
in ko prokleta jeklo je izdrl,
poglejte, kak je kri za njim udrla,
kot da planila bi pred dver pogledat,
če res je Brut tak neprijazno trkal.

Ker, veste, Brut bil Cezarjev je angel. —
 Nebo, razsodi ti, kak ga je ljubil!
 Noben ga sunljaj bolel ni kot ta:
 ko blagi Cezar je zagledal Bruta,
 podrla ga je nehvaležnost ta,
 močnejša kot izdajsko vse orožje,
 in počilo mu veliko srce;
 takrat omotal s plaščem je obraz
 in baš pod soho je Pompejevo
 okrvavljeno pal mogočni Cezar.
 Meščanje, kakšen padec bil je to!
 Vi pali ste in jaz; mi vsi smo pali,
 čez nas lokavost pa krvava vriska.
 O, jočete! In vidim, čutite
 natok sočutja; to so mile kaplje.
 Kaj? Dobra srca, jočete, odelo
 zroč ranjeno samo? Poglejte!
 To je on sam, oskrunjen od izdajic!

Prvi meščan.

O, žalostni pogled!

Drugi meščan.

O blagi Cezar!

Tretji mešan.

O tožni dan!

Četrty meščan.

O tolovaji, izdajalci!

Prvi meščan.

O krvavi prizor!

Drugi meščan.

Osveta! Zdaj pokoncu in iščimo!

Požigajmo, palimo in morimo!

Antonij.

Meščani moji, mir!

Prvi meščan.

Tiho! Poslušajte blagega Antona!

Drugi meščan.

Poslušati ga hočemo, za njim gremo, umreti hočemo zanj!

Antonij.

Prijatelji predragi, ne bi bil
podžgati smel vas k bune divji vihri;
ta čin so izvršili poštenjaki.

Kakšnih osebnih še tožba imajo,
kaj jih vodilo, ah, tega ne vem.

A modri so in poštenjaki, in
brez dvojbe vam razloge razlože.

Prišel vam nisem krast srca, drugovi:
ne znam vam govoriti kakor Brut,
le mož priprost sem, kakor veste vsi,
udan prijatelju, in to vedo
možje, ki so mi govor dovolili.

Dovtipa nimam, ne besed, darov,
ne spretnosti, ne sile govora,
da drastim kri ljudem; jaz govorim
navprek samo, stvari, ki že jih veste.

Le Cezarja vam kažem ljube rane,
uboge, neme ustnice, naj te
namestu mene govore. Da jaz
sem Brut in Brut Anton, bi stal pred vami
mož, ki bi vam duha podnetil, rani
dal Cezarjevi vsaki jezik, da
pobunil z njim še kamenje bi rimsko.

Tretji meščan.

Upor!

Prvi meščan.

Zažgimo hišo Brutovo!

Tretji meščan.

Naprej! Naprej! Zarotnikov iskat!

Antonij.

Še slušajte, meščanje, slušajte!

Meščan.

Mir! Čujte Marka, blagega Antona!

Antonij.

No, veste, bratje vi, kaj delate?
S čim je zaslužil Cezar to ljubezen?
Ah ne, ne veste! — Čujte! Pozabili
ste že na oporoko, ki govoril
sem vam o njej.

Meščan.

Da, oporoka, res, beritē oporoko!

Antonij.

Tole vam je s pečatom Cezarja!
Meščanu Rima vsakemu zapušča
po petinsedemdeset drahem v nji.

Drugi meščan.

O blagi Cezar! Smrt ubojnikom!

Tretji meščan.

Kraljevi Cezar!

Antonij.

Čujte, potrpite!

Meščan.

Mirujte!

Antonij.

Še več. Zapušča vam vse gaje svoje,
hladnice vse in nove vse nasade
na to stran Tibere, vam in potomcem
za večni čas, da boste šetali
se tam in skupno razveseljevali.
To bil je Cezar — kdaj vrstnik mu pride?

Prvi meščan.

Nikoli ne! — Naprej sedaj! Naprej!
Sežgimo truplo tam na svetem kraju,
z ogorki pa upepelimo hiše
izdajicam! Vzemite truplo s sabo!

Drugi meščan.

Ognja! Ognja!

Tretji meščan.

Klopi lomite!

Četrty meščan.

Vse sedeže, vsa okna polomite!

(Meščani odidejo s truplom Cezarja.)

Antonij.

Naj gre naprej! Pogibelj je na potu:
udari, kamor hočeš.

Sluga nastopi.

Antonij.

Kaj je, dečko?

Sluga.

Oktavij je prišel že v Rim, gospod.

Antonij.

In kje je?

Sluga.

Z Lepidom sta v Cezarjevi hiši.

Antonij.

Takoj odpravim se, da ga poiščem.
Baš prav! Sedaj je sreča dobre volje,
v tej volji nam ničesar ne odreče.

Sluga.

On pravil je, da Brut in Kasij sta
odjezdila iz Rima kakor besna.

Antonij.

Morda sta zvedela, kako sem narod
pobunil. Vedi me k Oktaviju. (Odideta.)

Tretji prizor.

Rim.

Cesta

Cina poet nastopi.

Cina.

Pri Cezarju sem danes v sanjah kosil,
nezgoda polni moja domišljijo.
Nerad od doma sem se dnes napotil,
a vendar ven me vleče.

Več meščanov pride.

Prvi meščan.

Kako vam je ime?

Drugi meščan.

Kam greste?

Tretji meščan.

Kje stanujete?

Četrty meščan.

Ste oženjeni ali samec?

Drugi meščan.

Odgovorite vsakemu nemudoma.

Prvi meščan.

Da, in kratko.

Četrty meščan.

Da, in po vesti.

Tretji meščan.

Da, in pošteno, to vam svetujem.

Cina.

Kako mi je ime? Kam grem? Kje stanujem? Ali sem oženjen ali samec? No, da odgovorim vsakemu nemudoma in kratko, po vesti in pošteno, povem po vesti, da sem samec.

Drugi meščan.

To se pravi toliko, kakor: kdor je oženjen, je šema. Zato vam mislim eno prisoliti. — Naprej, nemudoma!

Cina.

Nemudoma grem k Cezarjevemu pogrebu.

Prvi meščan.

Prijatelj ali sovražnik?

Cina.

Prijatelj.

Drugi meščan.

To je odgovoril nemudoma.

Četrty meščan.

Vaše stanovanje, kratko?

Cina.

Kratko, stanujem zraven Kapitola.

Tretji meščan.

Vaše ime, gospod? Pošteno?

Cina.

Pošteno, ime mi je Cina.

Prvi meščan.

Raztrgajte ga na kosce! Zarotnik je!

Cina.

Jaz sem Cina poet! Jaz sem Cina poet!

Četrty meščan.

Raztrgajte ga za njegove slabe verze! Raztrgajte ga za njegove slabe verze!

Cina.

Jaz nisem Cina zarotnik!

Četrty meščan.

Nič zato: ime mu je Cina; iztrgajte mu ime iz srca in pustite ga, naj gre!

Tretji meščan.

Raztrgajte ga! Raztrgajte ga! Ala, palite! Požigajte! K Brutu. H Kasiju! Vse požgite! Vi k Decijevi hiši! Vi h Kaskovi! Vi k Ligarijevi! Naprej! Naprej!

(Razidejo se na različne strani.)

Četrto dejanje.

Prvi prizor.

Rim.

Soba v Antonijevi hiši.

Antonij, Oktavij in Lepid sede za mizo.

Antonij.

Ti umreti torej morajo, ki tu
napisani so.

Oktavij.

I vaš brat bo moral
umreti, Lepid. Saj pristanete?

Lepid.

Pristanem, pa —

Oktavij.

Zapiši ga, Antonij!

Lepid.

S pogojem, da ni Publij ne živi,
ki sin je vaši sestri, Mark Anton.

Antonij.

Naj ne živi: ta črta pogubi ga.
A Lepid, idite vi v Cezarjevo hišo,
po oporoko, da pogledamo,
kaj teh volil bi skrajšati se dalo.

Lepid.

Kako? In tu vas najdem?

Oktavij.

Tu ali pa na Kapitolu. (Lepid odide.)

Antonij.

To plitek je in brezpomemben človek,
za letanje le raben. Kaj zasluži,
da tretji mož i on svoj del dobi,
ko razdelimo troimeni svet?

Oktavij.

Tako ste mislili in cenili
njegovo mnenje, ko naš črni svèt
odločeval je, kdo zapadi smrti.

Antonij.

Več dni sem videl, nego vi, Oktavij:
čeprav moža obkladamo s častmi,
da govoric se zlih ubranimo,
kot osel le zlato jih nosi on,
ki stoka in znoji se pod bremenom,
peljan in gnan — mi kažemo mu pot;
a ko prinese naš zaklad tja, kamor
mi hočemo, odvzamemo mu breme
in osla prostega poženemo,
z ušesmi miga naj in pase se
na javni paši.

Oktavij.

Le, če vam je drago;
vendar izkušen je in vrl vojščak.

Antonij.

Oktavij — saj moj konj je ravno tak;
 zato mu merim krme, kar zasluži.
 Kaj ni to stvor, ki jaz učim ga boja,
 okretam ga, ustavljam, gonim v dir?
 Moj duh mu vodi gibanje telesno.
 In v marsičem ni Lepid nič pred njim:
 potreben vežbe, vodstva, opominov,
 duha je revnega, ki hrani se
 z umetnostmi, s posnemanjem, s predmeti,
 ki starih se, izrabljenih od drugih
 on poprijemlje jih; ne govorite
 o njem drugače nego o privesku.
 A zdaj velike slušajte stvari.
 Brut s Kasijem nabira si vojaké;
 ostro se jim postavimo po robu.
 Zato zberimo vse zaveznike
 in potrdimo jih; moči združimo,
 takoj se snidimo v posvetovanje,
 kako najboljše tajne njih izvemo,
 očitim pa upremo se naklepom.

Oktavij.

Tako storimo: ker preže na nas,
 sovragov mnogo laja okrog nas,
 in mnogi, ki se smeje, nosi v sreč
 pogubo tisočero, se bojim. (Odideta.)

Drugi prizor.

Taborišče pri Sardah.

Pred Brutovim šatorom.

Bobnanje. Brut, Lucilij, Lucij in vojaki nastopijo;
Pindar in Titinij njim nasproti.

Brut.

Stoj!

Lucilij.

He! Geslo daj in stoj!

Brut.

Kaj je, Lucilij? Jeli Kasij blizu?

Lucilij.

Ni daleč, tukaj z mano pa je Pindar,
pozdrave vam prinaša od gospoda.

(Pindar izroči Brutu pismo.)

Brut.

Pozdravlja me prijazno. Vaš gospod
se je spremenil ali dal zavêsti:
kar bilo je — naj rajši bi ne bilo,
povoda mi je dal, da to želim.
No, če je blizu, da mi zadoščenja.

Pindar.

Ne dvomim, da častitega, kot bil je
in je, izkaže vam se moj gospod.

B r u t.

Brez dvoma. — A Lucilij, le besedo!
Povejte mi, kako je vas vzprejel?

L u c i l i j.

Uljudno in z dovoljnim spoštovanjem,
a ne tako s prisrčnostjo iskreno,
ne s prosto in prijateljsko besedo,
kot je navadno prej.

B r u t.

Ti opisuješ,
kako prijatelj se hladì; veš, vedno,
kadar ljubezen hira in boleha,
oblači se v prisiljeno uljudnost.
Zvestoba je priprosta, brez nakita;
laskač je kakor konj, v zaletu čil:
odičen je navidezno z močjo,
ko pa ostroga zbode ga krvava,
ponos mu pade, in kot stara mrha
podleže. — Je lí vojska to njegova?

L u c i l i j.

Nakanili so v Sardah nočevati.
A večji del, vsa konjica prihaja
zdaj s Kasijem. (Za prizoriščem korakanje vojske.)

B r u t.

Čuj, že je tu.
Počasi se pomikajte nasprot mu!

K a s i j nastopi z vojaki.

K a s i j.

Stoj!

B r u t.

Stoj! Daj naprej povelje!

(Za odrom) Stoj! — Stoj! — Stoj!

K a s i j.

Razžalili ste me, moj dragi Brute!

B r u t.

Sodite vi, bogovi! Žalim li
sovražnika? Kako bi žalil brata?

K a s i j.

A Brutus, vaše to postopanje
je vendarle krivično, in če vi —

B r u t.

Bodite mirni! Tiho mi povejte
pritožbe svoje. Dobro vas poznam.
Tu vpričo vojsk obeh, ki le ljubezen
bi morali med nama videti,
se ne prepirajva! Naj stran gredo!
Potem v šatoru mojem mi tožite;
tam hočem vas poslušati.

K a s i j.

Čuj, Pindar,
polkovnikom ukaži, naj se čete
odmaknejo nekoliko odtod!

B r u t.

Lucilij, vi storite isto! Nihče
naj med pogovorom ne stopi noter!
Na straži stojta Lucij in Titinij!
(Vsi odidejo; Brut in Kasij stopita v šator.)

Tretji prizor.

Taborišče pri Sardah.

V Brutovem šatoru.

Lucij in Titinij nekoliko oddaljena.

Brut in Kasij nastopita.

Kasij.

To je krivica vaša proti meni:
trdó pregnali Lucija ste Pelo,
zato ker so ga v Sardah podkupili.
Prezirali ste list, ki sem se v njem
potegnil zanj zato, ker ga poznam.

Brut.

V slučaju tem ni bil na mestu list.

Kasij.

V teh časih ni, da bi prestoppek vsak
malenkosten devali na rešeto.

Brut.

Naj, Kasij, vam povem, da vi sami
ste razkričani, ker molite dlan,
ker mešetate s službami in jih
prodajate nevrednežem.

Kasij.

Jaz dlan molim?

Pač veste, da je Brut, ki to mi pravi,
sicer bi, pri bogovih, to bilà
beseda vaša zadnja.

B r u t.

Kasijevo
ime podkupovanje požlahtnuje.
zato i kazen skriva svojo glavo.

K a s i j.

Kaj, kazen?

B r u t.

Marca se
domisli, id se spomni marčevih!
Ni za pravico Julij veliki
izkrvavel? Kateri lopov nanj
je dvignil roko, jeklo zavihtel,
če za pravico ne?
Kaj? Zdaj naj tistih kdo, ki so ubili
moža največjega na svetu tem,
le, ker je ščitil roparje: naj mi
s podmitom zdaj brazdamo si roke?
Mi naj prodamo širni krog časti
za prazno šaro, kar je baš nagrabiš?
Pes bil bi rajši in na mesec lajal,
kot tak Rimljan!

K a s i j.

Ne lajaj name, Brute!
Jaz tega ne trpim. Spozabil si se,
da me tako privijaš; jaz vojščak sem
starejši, bolj izkušen, zmožnejši,
da stavim ti pogoje.

B r u t.

Le naprej;
saj vendar niste, Kasij, tak.

Kasij.

Tak sem.

Brut.

Še enkrat pravim, niste.

Kasij.

Ne sili vame, da se ne spozabim.

Brut, čuvaj se! Nikar me več ne draži!

Brut.

Ej, beži, lahki mož!

Kasij.

Jeli mogoče?

Brut.

Zdaj poslušajte; naj izgovorim.

Grozici vaši naj bi se udal?

Naj trepetam, če se blaznik zadira?

Kasij.

Bogovi; in vse to trpeti moram?

Brut.

Vse to? Še več! Razgadi se, naj počí

srce bahavo ti; pokaži sužnjem,

kak naglo planeš v srd, ti naj treso se.

Naj se umaknem jaz? Naj ti dvorjanim?

Naj tu stojim in se krivim po tvoji

vihravi samovolji? O bogovi!

Pogoltniti ga moraš, ta svoj srd,

magari počíš: ker od danes, glej,

si mi za šalo le, v zasmeh si mi,

če tak rohniš.

Kasij.

Tak daleč je prišlo?

Brut.

Vojak si boljši, praviš, nego jaz:
dokaži mi, potrdi baharijo!
Ljubo mi bo; ker, kar se mene tiče,
jaz rad učim od zmožnejših se mož.

Kasij.

Krivica sama, vse krivica, Brute!
Vojak starejši, sem dejal, ne boljši;
sem rekel boljši?

Brut.

Pa če bi rekel, kaj to meni mar!

Kasij.

Tega mi Cezar ne bi bil smel reči.

Brut.

O, ker ga nisi smel tak dražiti.

Kasij.

Jaz ne?

Brut.

Nikoli.

Kasij.

Kaj? Jaz nisem smel?

Brut.

Ne, nisi smel, za glavo svojo ne.

Kasij.

Preveč ne tvegaj na ljubezen mojo;
storim ti kaj, da bo potem mi žal.

Brut.

Že storil si, da ti je žal lahko.
Grozenje tvoje me ne plaši, Kasij:
poštenje moje me tako oklepa,
da veje mimo, kakor prazna sapa,
ki nič mi ni do nje. Poslal sem k tebi
bil po zlata, ti si mi ga odrekel.
S podlostjo jaz denarja si ne grabim,
za boga, rajši si srce prekujem,
pretočim v drahme svojo kri, prej nego
izvijal bi iz kmečkih trdih rok
imetek bori s kakeršnožekoli
zvijačo. — K tebi po zlata poslal sem,
da bi izplačal svoje legije;
zavrnil si me: to je storil Kasij?
Jaz bil tako bi Gaju odgovoril?
Če Marko Brut kedaj bo tak stiskač,
da bi tak piškave beliče drugom
tako odrekal: o bogovi, strele
pripravite, raztreskajte ga v kosce!

Kasij.

Saj nisem ti odbil.

Brut.

Si, to si storil.

Kasij.

Ne, tega nisem: tepec le ti nesel
je moj odgovor. — Brut srce mi trga.
Priatelj potrpi z prijateljem;
a Brut še povečava moje hibe.

Brut.

Jaz ne, dokler me Kasij muči s tem.

Kasij.

Ne ljubiš me.

Brut.

Slabosti tvojih ne.

Kasij.

Oko prijateljsko jih naj ne vidi.

Brut.

Oko lizunsko jih ne vidi, pa
če bile bi orjaške kot Olimp.

Kasij.

Sem, Mark Anton, in sem, Oktavij, le!
Nad Kasijem samo se osvetita,
ker Kasij se nasitil je življenja;
on, ki ga ljubim, Kasija sovraži;
brat mu kljubuje; zmerja ga kot hlapca.
Za mojimi slabostmi stikajo,
bilježijo, uče se jih na pamet,
v zobé jih mečejo mi. — O, da mogel
izplakati bi dušo iz oči!

To je moj meč, to moja gola nedra,
v njih srce, bogatejše nego Pluta
zaklad, vse dražje od zlata : če si Rimljan,
izruj ga. Če zlato sem ti odrekel,
srce ti dam. Porini, kakor nekdanj
si v Cezarja ; ker vem, ko si najhuje
ga črtil, ljubil si ga bolj, kot kdaj
si ljubil Kasija.

Brut.

Meč v nožnico!
Vzkipvaj le, če hočeš : prosto ti!
Kar hočeš, delaj : meni zdiš se muhast.
O Kasij, jagnje ti stoji nasproti,
ki javlja jezo, kakor kremen ogenj :
če krešeš ga, trenutnih da ti isker,
in se takoj spet ohladi.

Kasij.

Zato živim,
da sramoti me Brut in zasmehuje,
če muči me bolest in huda kri?

Brut.

I jaz imel poprej sem hudo kri.

Kasij.

Res, toliko priznaš ? Daj mi rokó!

Brut.

I srce dam.

Kasij.

O Brute!

Brut.

Kaj želiš ?

Kasij.

Ne ljubiš me dovolj, da ne strpiš,
kadar naglost, od matere vsesana,
prisili me, da tak spozabim se,

Brut.

Da, Kasij; in v bodoče, kadar z Brutom
boš še prestrog, pomislim vselej: mati
kriči iz njega! — in ti oprostim.

(Hrup za pozoriščem.)

Poet (za odrom).

Jaz moram noter! Moram k vojvodam.
Med njima je prepir: ne bode dobro,
če sta samá.

Lucilij (za odrom).

Ne smete noter! Stojte!

Poet (za odrom).

Zabrani mi le smrt!

Poet nastopi.

Kasij.

No, kaj pa je?

Poet.

Ni vaju sram? Vodnika — to početje!
V ljubezni složni vama je živeti:
res, dalje, kot vidva, sem že na sveti.

Kasij.

Ha ha! Kak blazne rime dela cinik!

Brut.

Poberi se, zanikernež, odtod!

Kasij.

Brut, pusti ga! To mu je tak v navadi.

Brut.

On čas pozna, a jaz njegov značaj.
Kdo bi boril se z norcem cingljajočim?
Stran, bratee, stran!

Kasij.

Le pojdi svojo pot! (Poet odide.)

Lucinij in Titinij nastopita.

Brut.

Ukažita polkovnikom, da naj
nočišča preskrbe oddelkom svojim!

Kasij.

Potem pa privedite sem Mesalo
tako.

(Lucilij in Titinij odideta.)

Brut.

Čuj, Lucij, čašo vina.

Kasij.

Jaz nisem mislil, da tako vzkipiš.

Brut.

O Kasij, mnoga me boli bridkost.

Kasij.

To ne ravnaš se po filozofiji,
ki jo priznavaš, če slučajnim zlom
udajaš se.

Brut.

Ni ga, da boljše bi bolesti nosil. —
Porcije ni.

Kasij.

Ha, Porcija!

Brut.

Umrta.

Kasij.

Na to si mislil — in jaz živ ostal sem?
O bridka, neprenosna ta izguba!
Od česa?

Brut.

Ker ločitve ni prenesla;
in pa od toge, da Oktavij in Anton
tako sta vzrasla — kajti z njeno smrtjo
ta vest prišla je — vzelo ji je um,
in neopažena je žrla ogenj.

Kasij.

In tak umrta?

Brut.

Tak umrta.

Kasij.

O bogovi!

Lucij pride z vinom in svečo.

Brut.

O njej več ne govori. — Kupo vina! —
Tu potopim trpkosti vse, moj Kasij. (Pije.)

Kasij.

Srce je žejno ti odgovor dati. —
Do vrha, naj ovenča vino čašo,
napolni Lucij! Nikdar Brutove
ljubezni ne napijem se preveč. (Pije.)

Titinij in Mesala nastopita.

Brut.

Titinij, noter! — Zdravo, moj Mesala!
Teseó vsi sédimo krog sveče te
in premišljujmo, kaj nam je storiti.

Kasij.

O, Porcija umrla!

Brut.

Nič več, prosim! —
Mesala, glejte, liste sem dobil,
da Mark Anton in z njim Oktavij mladi
z mogočno vojsko ideta nad nas
in vedeta k Filipom svoje čete.

Mesala.

Vsebine iste pisma jaz imam.

Brut.

S pristavki kakšnimi?

Mesala.

Da so s proskripcijami in s progonom
Oktavij, Mark Anton in Lepidus
do sto senatorjev ugonobili.

Brut.

Tu je razlika v naših poročilih:
moj list jih sedemdeset imenuje,
ki so prognani; Cicero je zraven.

Kasij.

On tudi?

Mesala.

Je; in mrtev po ukazu.
Je prišlo vaše pismo od soproge?

Brut.

Ne, Mesala.

Mesala.

In vam o njej vaš list nič ne poroča?

Brut.

Prav nič, Mesala.

Mesala.

Čudno se mi zdi.

Brut.

Kako? Stoji o njej kaj v vašem pismu?

Mesala.

Nič ne, gospod.

Brut.

Če ste Rimljan, povejte mi resnico.

Mesala.

Nosite jo tedaj vi kot Rimljan.
Umrta je. Na čudovit način.

Brut.

Zdravstvuj, o Porcija! — Smrt vseh nas čaka,
Mesala; le ker često sem pomislil,
da mora kdaj umreti, potrpljenje
imam sedaj, da nosim to.

Mesala.

Tako
prenaša velik mož veliko zlo.

Kasij.

Umetnost mi je dala to, kar vam;
a v meni nrav tako nosila ne bi.

Brut.

A zdaj k opravi živim spet nazaj!
Kako bi? Naj takoj gremò k Filipom?

Kasij.

Ne svetoval bi.

Brut.

Vzrok vaš?

Kasij.

Evo ga:

Vse boljše je, če nas sovražnik išče;
tako izrabi, sebi v škodo, sredstva,
utrudi si vojake. Mi pa tu
medtem ležimo in ohranimo
moči spočite, čile za napor.

Brut.

Naj vzrok se dober boljšemu umakne.
Ves svet od tod pa do Filipov tja
udanega se kaže le iz sile,
mrmraje so nam plačevali dânj.

Sovražnik, potujé po tej deželi,
 iz nje število svoje izpopolni,
 približa se nam svež in opogumljen.
 A mi odsekamo mu prednost to,
 če pri Filipih se postavimo,
 to ljudstvo za hrbtòm.

Kasij.

Poslušaj brate!

Brut.

Dovoli mi! Še to premislite,
 da mi smo zbrali že pristaše vse,
 da naše legije so polnobrojne
 in zrela naša stvar. Sovražnik raste;
 mi, na vrhuncu, gremo že navzdol.
 Človeških poslov tok se vedno menja:
 izrabi plimo, k sreči te privede;
 če zamudiš jo, vso življenja pot
 se moraš v stiski med klečevjem viti.
 Mi jadramo na planem morju zdaj;
 val izkoristimo, kedar nas dvigne,
 če ne, zgubljen nam brod je in blago.

Kasij.

Če hočete naj bo; jaz sam grem tudi
 sovražniku nasproti tja k Filipom.

Brut.

Razgovor naš je pozna noč zalezla;
 narava mora vstreči še potrebi,
 ki s kratkim jo prevarimo počitkom.
 Je še kaj treba?

Kasij.

Nič več. Lahko noč!
In jutri izza rana gremo dalje.

Brut.

Ponočno haljo, Lucij! (Lucij odide.) Zdrav, Mesala!
Lahko noč Titinij! — Blagi, blagi Kasij!
Lahko noč in mirno spi!

Kasij.

O dragi brate!
To bil je slab začetek te noči.
Nikdar več nama sre tak spor ne loči,
nikdar več, Brutus!

Brut.

Saj je dobro vse!

Kasij.

Zdaj lahko noč!

Brut.

Lahko noč, moj dragi brat!

Titinij in Mesala.

Pozdravljen, vojvoda!

Brut.

Vsem lahko noč!

(Kasij, Titinij in Mesala odidejo.)

Lucij se vrne z nočno haljo.

Brut.

Daj haljo sem; in kje je tvoja lutnja?

Lucij.

V šatoru tukaj.

Brut.

Kaj, zaspan? Ubožec,
ne grajam te zato: prebdele si se.
Pokliči Klavdija in druge vse,
naj spijo tu v šatoru na blazinah.

Lucij.

Varo in Klavdij!

Varo in Klavdij nastopita.

Varo.

Kliče li gospod?

Brut.

Da, prosim vaju, spita tu v šatoru;
morda zbudim vas skoro, če karkoli
še bratu Kasiju bo sporočiti.

Varo.

Če hočete, pa čakava bedé.

Brut.

Ne, ne! Kar lézita, prijatelja.
Mogoče, da svoj sklep še predrugačim. —

(Slugi ležeta.)

Lej, Lucij, knjiga, ki jo tak iskal sem:
v žep nočne suknje sem jo vtaknil bil.

Lucij.

Saj jaz sem dobro vedel, da gospod
je ni bil meni dal.

Brut.

Potrpi z mano,
moj dobri dečko, jako pozabljiv sem.
Kaj moreš truden pač še gledati
in mi na lutnjo kaj zasvirati?

Lucij.

Če vam je všeč, gospod.

Brut.

O je, moj dečko.
Preveč te mučim, toda ti voljan si.

Lucij.

Saj moja je dolžnost.

Brut.

Ne smel bi te
priganjati k dolžnosti čez moči;
saj vem, da ceni spanje mlada kri.

Lucij.

Saj spal sem že nocoj, moj gospodar.

Brut.

To prav si storil in še bodeš spal.
Ne bom imel te dolgo: če živim,
izkažem ti dobroto.

(Godba in pesem.)

To je zaspan napev. — Morilni spanec,
 svinčeni kij polagaš že na dečka,
 ki svira ti? — Le spavaj, pobič dragi!
 Ne, tega ne storim, da bi budil te;
 pokimaš le, in lutnja se ti zlomi;
 jaz ti jo vzamem, — spavaj dobri dečko!
 No stoj! Kaj ni, kjer čitati sem nehal,
 pripognjen list? Ta stran bo mislim, tukaj. (Sede.)

(Cezarjev duh se prikaže.)

Brut.

Temnó gori mi sveča! — Ha, kdo je?
 To, mislim, le slabost oči je mojih,
 ki vstvarila to strašno je pošast.
 Prihaja bližje. — Ali si karže?
 Si bog, si angel, ali si hudič,
 da mi zastaja kri, ježe lasje se?
 Povej, kdo si?

Duh.

Tvoj duh usodni, Brutus!

Brut.

Kaj si prišel?

Duh.

Povedat ti, da pri Filipih spet
 se vidiva.

Brut.

Pa vidiva se, prav!

Duh.

Da, pri Filipih. (Izgine.)

B r u t.

Prav! Pri Filipih torej naj te vidim.
 Zdaj, ko sem se osrčil, mi izgineš;
 še rad govoril bi s teboj, zli duh. —
 Fant! Lucij! — Varo! — Klavdij! Vstani!
 Vstanite!

L u c i j.

Saj ubrane niso strune.

B r u t.

Še vedno misli, da prebira strune.
 He, Lucij, čuj!

L u c i j.

Gospod?

B r u t.

Kaj se ti je sanjalo, da si kričal?

L u c i j.

Ne vem, gospod, da jaz bi bil zakričal.

B r u t.

Da, si, zavpil si; ali si kaj videl?

L u c i j.

Na svetu nič.

B r u t.

Zaspi spet, Lucij! — Čuješ, Klavdij, he!
 Ti, vstani, fant!

V a r o.

Gospod?

K l a v d i j.

Gospod?

Brut.

Zakaj kričala v spanju sta tako?

Varo in Klavdij.

Kričala?

Brut.

Da, in kaj sta videla?

Varo.

Jaz nisem videl nič.

Klavdij.

Jaz tudi ne.

Brut.

Priporočita Kasiju me: jutri
naj dvigne prvi s svojo se močjo;
mi pojdemo za njim.

Varo in Klavdij.

Grevà, gospod. (Vsi odidejo.)

Peto dejanje.

Prvi prizor.

Filipska ravnina.

Oktavij in Antonij nastopita z vojskami.

Oktavij.

No, Mark Anton, kar upal sem, bo res:
dejal si, da posedejo višine,
in da do nas se ne spuste v nižave.
Drugače kaže: bližajo se čete;
opomniti že le nas pri Filipih,
odgovoriti, predno vprašamo.

Antonij.

Pa, saj jim čitam v srcih, vem zakaj,
to delajo. Bili bi zadovoljni,
če mogli bi drugam; prihajajo
s kljubostjo plaho, s tem nastopom nas
preveriti hote, da so srčni;
pa ni tako.

Sel nastopi.

Sel.

Pripravite se, vodje!
Sovražnik bliža v sklenjenih se vrstah,
njegov krvavi prapor je razvit,
v trenotku mora nekaj se zgoditi.

Antonij.

Oktavij, ti počasi vedi čete
na levo roko čez ravan naprej!

Oktavij.

Na desno jaz: ti drži levo stran!

Antonij.

Kaj križáš me, ko sili odločitev?

Oktavij.

Ne križam nič, samo tako zahtevam. (Odkorakajo.)

Bobnanje. Brut in Kasij prideta s svojo vojsko; Lucilij,
Titinij Mesala, in drugi nastopijo.

Brut.

Obstali so; v razgovor nas hote.

Kasij.

Titinij, stoj! Spustimo se v razgovor.

Oktavij.

Antonij, ali damo znak za boj?

Antonij.

Ne, Cezar, čakajmo, naj ti začno.
Naprej stopiva! Radi govorili
bi vodje z nami.

Oktavij.

Čakajte signala.

Brut.

Besedo pred udarcem: ne, rojaki?

Oktavij.

Ne, da bi mi cenili bolj besede.

Brut.

Beseda dobra boljša kot slab mah.

Anton.

Brut, slabo mahaš, dobro besediš.
To priča srce Cezarja, predrto
od tebe, ko si klical: Živi Cezar!

Kasij.

Kako vi mahate, Anton, to nam
je še neznano; a besede vaše
so roparice: hibelskim bučelam
jemljejo med.

Anton.

Mogoče tudi žela?

Brut.

O da, pa tudi glas; ker jim ukral si
brenčanje, Mark Anton: groziš previdno
prej, nego pičiš.

Antonij.

Pa niste vi, izdajice, tako,
ko so se klali kruti vaši noži
Cezarju v prsih. Vi po opičje
kazali ste zobe, kot psi lazili,
po robsko ste poljubljali noge mu,
dočim prokleti Kaska je zavratno
kot psica zgrabil Cezarja za tilnik.
Lizuni!

Kasij.

Si čul? Zahvali sebe, Brut, sedaj,
ker jezik ta ne klevetal bi danes,
da Kasijev se je poslušal svet.

Oktavij.

Zdaj k stvari! Če ugovor nas spotíl je,
rudečih kapelj nas velja dokaz.
Poglejte!

Ta meč zasučem nad zarotnike:
Kdaj, menite, se vrne v nožnice?
Nikdar, dokler vseh triindvajset ran
ni Cezarjevih maščevanih, ali
da drugi Cezar ne nasiti mečev
izdajalniških s krvjo.

Brut.

Cezar, ti pal ne bodeš od izdajic,
če nimaš jih s seboj.

Oktavij.

To tudi upam:
od Bruta ni namenjena mi smrt.

Brut.

Da si najgorši svojega rodu,
ne mogel lepše, mladec, bi umreti.

Kasij.

Pob potoglav, nevreden te časti,
ki diči strastnika in popivača.

Antonij.

Ti stari Kasij!

Oktavij.

Pojdiva, Anton! —

V zobе kljubujem vam, vi izdajaleci!

Če danes tvegate, pa na torišče;

če ne, kedar vam drago.

(Oktavij in Antonij odideta s svojo vojsko.)

Kasij.

Zdaj tuli, veter! Rasti val! Čoln plavaj!

Vihar je prebujen — vse je na kocki.

Brut.

Lucilij, nekaj naj ti še povem.

Lucilij.

Gospod? (Brut in Lucij govorita natihoma.)

Kasij.

Mesala!

Mesala.

Prosim, vojskovodja.

Kasij.

Mesala, rojstni dan je danes moj:

ta dan prišel je Kasius na svet.

Daj mi roko Mesala; ti si priča

mi, da prisiljen, kot nekda j Pompej

na eno kocko vso prostost polagam.

Ti veš: učitelj moj je Epikur,

nanj sem prisegal; zdaj prevržem misli,

v stvari verujem, ki znané bodočnost.

Ko šli od Sard smo, planila sta dva
 velika orla na zastavo sprednjo;
 na njej sede sta poželjívo žrla
 vojakom našim iz roke; vseskozi
 sem do Filipov sta nas sprémjlala;
 a davi vstala sta in odletela.
 Namestu njiju letajo zdaj vrani
 in jastrebi nam nad glavami, zro
 na nas, kot na svoj gnjili plen; njih senca —
 mrtvaški baldahin, in naša vojska
 leži pod njo, pripravljena na smrt.

Mesala.

Ne veruj tega.

Kasij.

Saj samo napol,
 ker dobre volje sem, krepko odločen
 nevarnosti vsakteri kljubovati.

Brut.

Lucilij, stori to.

Kasij.

Moj blagi Brut,
 naj bodo milostni nam dnes bogovi,
 da v miru se približamo starosti!
 A ker usoda ni nikdar gotova,
 pripravimo si misli na najhujše.
 Če bitko izgubimo to, potem
 zdaj zadnjokrat drug z drugim govoriva.
 Kaj sklenil si v slučaju tem storiti?

Brut.

Kar mi veli filozofija moja,
 po kateri grajal sem za smrt Katona,

ki sam si dal jo (prav ne vem, zakaj;
a zdi se strahopetno mi in podlo
iz samega strahu življenju konec
ugrabit), jaz hočem s potrpljenjem
oborožen pričakovati volje
moči visokih, vladajočih svet.

Kasij.

Potem, če izgubimo, radovoljno
v triumfu se voditi bodeš dal
po rimskih ulicah?

Brut.

Ne, Kasij, ne! To mi veruj, Rimljan;
nikoli zvezan Brut ne pojde v Rim.
Previsok je. A ta dan završi,
kar so pričele ide marčeve;
če snideva se še kedaj, ne vem:
zato za vekomaj slovo vzemiva!
Pozdravljen, Kasij moj, na vek in vek!
Če vidiva se spet, se nasmehljava;
če ne, pa prav, da vzela sva slovo.

Kasij.

Pozdravljen, Brutus moj, na vek in vek!
če srečava se, da, se nasmehljava,
če ne, res prav, da vzela sva slovo.

Brut.

Tedaj na boj! O da bi vedel kdo,
še predno pride, konec tega dneva!

Dovolj je to: končal se bode dan,
potem veš konec. — A sedaj naprej!

(Vsi odidejo.)

Drugi prizor.

Bojišče pri Filipih.

Bojni hrup. Brut in Mesala nastopita.

Brut.

Mesala, jezdi, jezdi! Liste nesi
na drugo stran tja našim legijam.

(Glasen hrup.)

Povej: napad obenem; kajti vidim —

Oktavijevo krilo omahuje:

z naskokom urnim ga poderemo.

Mesala, jezdi! Jezdi! Vse v ravnino! (Oba odideta.)

Tretji prizor.

Drugi del bojišča pri Filipih.

Hrup. Kasij in Titinij nastopita.

Kasij.

O glej, Titinij, glej! Beže lopovi.

Postal sovražnik lastnim sem ljudem:

ta prapor naš se že je spustil v beg,

ubil sem šlevo in mu vzel zastavo.

Titinij.

O Kasij, Brut je dal prezgodaj znak:
močnejši od Oktavija pognal se
preljuto je za njim; on pleni že,
a nas Anton je čisto vse obkolil.

Pindar nastopi.

Pindar.

Gospod, bežite! Stran bežite, dalje!
V šotoru vašem je Anton, gospod;
bežite, Kasij, daleč stran bežite!

Kasij.

Ta grič je dosti daleč. — Glej, poglej,
Titinij! Niso moji to šotori,
Kjer vidim plamen?

Titinij.

Vaši so, gospod.

Kasij.

Če ljubiš me, Titinij, brž na konja,
na mojega, vzpodbodi ga z ostrogo,
do moštva onega pojezdi naglo,
pa spet nazaj, da zagotovo vem,
če to so naši, ali je sovražnik.

Titinij.

Kot misel nagla bodem tukaj spet. (Odide.)

K a s i j.

Ti, Pindar, stopi višje tja na grič,
 jaz slabo vidim; pazi na Titinija
 pa mi povej, kaj vidiš na bojišču. (Pindar odide.)
 Ta dan sem dihnil prvokrat; moj čas
 potekel je, končati moram tam,
 kjer sem pričel: preteklo kolobar
 je svoj življenje. — Čuj, ti tam, kaj vidiš?

P i n d a r (zgoraj.)

Gospod, o!

K a s i j.

Kaj je?

P i n d a r.

Titinij je od jezdecev obkrožen,
 nanj se pode, a on poganja dalje.
 Zdaj so tesno pri njem — o, zdaj, Titinij! —
 Razsedli so — on tudi — in ujet je.
 Čuj, glasno vriskajo! (Vriskanje.)

K a s i j.

Le stopi dol pa več ne glej naprej. —
 O šleva, kot sem jaz! Živim tak dolgo,
 da vidim pred seboj najboljšega
 prijatelja ujetega! (Pindar se vrne.) Sem, dečko!
 Na Partskem sem ujel te, in prisegel
 si mi, ker sem ti prizanesel smrt,
 da vse storiš, karkoli ti ukažem.
 Izpolni zdaj prisego! Bodi prost,
 in z dobrim mečem tem, ki Cezarju
 prebodel je telo, predri te prsi.

Ne odgovarjaj! Primi tu ročaj,
in ko zakrit bo moj obraz — sedaj —
porini meč! — Cezar, zdaj maščevan si,
in z istim mečem, ki ubil je tebe. (Umre.)

P i n d a r.

Sedaj sem prost, a rajši ne bi bil,
da je na moje. — Kasij, glej, zdaj Pindar
pobegne daleč proč iz te dežele,
tja, kjer Rimljan noben ga ne zapazi. (Odide.)

Titinij in Mesala nastopita.

M e s a l a.

Samo menjali smo; ker, glej, Oktav
potolčen je od Brutovih moči,
kot Kasij od Antonovih krdel.

T i t i n i j.

Ta vest bo poživila Kasija.

M e s a l a.

Kje ste pustili ga?

T i t i n i j.

V obupu vsega,
z njim sužnja Pindarja, na griču tem.

M e s a l a.

Kaj ni to on, ki tu leži na tleh?

T i t i n i j.

Leži, kot da ni živ. — O srce moje!

M e s a l a.

Ni res, to je ?

T i t i n i j.

Ne, to je bil, Mesala :
zdaj Kasija ni več. — Večerno solnce,
kot toneš ti v rudeče žarke svoje,
zatonil Kasijev dan je v krvi rdeči !
Zašlo je Rimu solnce ; naš je dan
pobegnil : zdaj oblaki in pogube
prihajajo ; mi smo končali delo.
Dvom nad uspehom mojim ga ubil je.

M e s a l a.

Dvom nad uspehom skupnim ga ubil je.
Zlovražna zmota, ti trpkosti dete !
Kaj oslepljenemu razumu kažeš
to, česar ni ? O zmota, brž spočeta,
nikoli srečno se ne porodiš
in mater umoriš, ki te rodila !

T i t i n i j.

Hej, Pindar, čuješ ? Kje si Pindar ! He !

M e s a l a.

Poišči ga, Titinij ; jaz pa v tem
grem k Brutu, da prebodem mu uho
z novico to. Prav sem dejal : prebodem,
ker ostro jeklo in strupene strele
tako bi prijale ušesu Bruta,
kot poročilo to.

Titinij.

Mesala, hiti!

A jaz tačas poiščem Pindarja. (Mesala odide.)

Zakaj si odposlal me, vrli Kasij?

Li nisem se s prijatelji sestal?

Kaj niso čela mi ovili z vencem,

da ga ponesem tebi? Nisi čul njih vriska?

Okolnosti si vse razlagal krivo!

A stoj, ná venec ta na tvoje čelo;

tvoj Brut ga tebi je poslal in jaz

vršim povelje. — Pridi hitro, Brut,

in glej, kako sem Kasija počastil!

Bogovi, milost! — To je rimska šega:

meč Kasijev, zadeni tudi mene! (Umre.)

Hrup, Mesala se vrne s Brutom, mladim Katonom,
Stratonom, Volumnijem in Lucilijem.

Brut.

Kje, kje, Mesala? Kje leži mu truplo?

Mesala.

Tam! in Titinij plaka poleg njega.

Brut.

Titinij je obraz obrnil kvišku.

Kato.

Ubit je.

Brut.

O Julij Cezar, silen si še zdaj,

tvoj duh tod hodi: on bodala naša

obrača proti drobu lastnemu. (Glasen hrup.)

Kato.

Titinij vrli, sem poglej, kako

ovenčal mrtvega je Kasija!

Brut.

Živi Rimljanov takih še dvojica?
Ostani zdrav, poslednji vseh Rimljanov!
Nemožno, da kedaj bi Rim rodil
vrstnika ti. — Mrliču temu, bratje,
več solz dolžan sem, nego jih sedaj
mu bodem plačal: — toda, Kasij moj,
še pride čas, še pride čas za to. —
A zdaj pošljite v Tasos truplo to!
Tu v šotorišču biti pokopano
ne sme; potrlo nas bi. — Hajd. Lucilij!
Hajd, mladi Kato! Na bojišče tja!
Vi, Flavij, Labeo, naprej z oddelki!
Tri ura je, in pred nočjo hitečo
poskusimo še v drugi bitki srečo. (Vsi odidejo.)

Četrty prizor.

Drugi del bojišča pri Filipih. Hrup. Vojaki obeh vojskâ,
boré se; nato Brut, Kato, Lucilij in drugi.

Brut.

Še, o rojaki, še glavé pokonci!

Kato.

Kdor klone, izrod! — Kdo gre za menoj?
Ime vam kličem svoje čez bojišče;
jaz sem Katona Marka sin, vsi čujte!
Tiranom vrag, prijatelj domovini!
Jaz sem Katona Marka sin, vsi čujte!

Brut

(se požene proti sovražniku.)

In jaz sem Brutus, Markus Brutus, jaz!
Prijatelj domovini: Brutus, jaz!

(Odide navalujé na sovražnika. Kato pade.)

Lucilij.

O mladi, hrabri Kato! Ti si pal?
Junaško kot Titinij si umrl;
slaviti smemo te, sinu Katona.

Prvi vojak.

Udaj se ali umri!

Lucilij.

Le da umrem,
se ti udam. Ná to — (mu ponudi denarja) pa me ubij!
ubil si Bruta, slavljen boš zato!

Prvi vojak.

Tega ne smemo. — Plemenit ujetnik!

Drugi vojak.

Stran tukaj!
Povej Antonu, da imamo Bruta!

Prvi vojak.

Jaz mu povem. — Glej, vojvoda prihaja.

Antonij nastopi.

Prvi vojak.

Brutus je naš, gospod! Brutus je naš!

Antonij.

Kje je?

Lucilij.

Na varnem je; Brut varen je dovolj.
Zanesi se na to, da živega
nikdar sovražnik ne ujame Bruta.
Bogovi, čuvajte ga te sramote!
Pa najdi ga, v življenju ali v smrti
on sam se ti pokaže vedno Bruta.

Antonij.

Prijatelj, to ni Brut; a vendar bogme,
ne ničev plen. Zastržite ga dobro,
strezite mu, ker rajši te može
imam za druge nego za sovrage.
Hitite, glejte, kje je Brut, živ ali mrtev,
v Oktavijev mi šotor prinesite
vesti o vsem. (Vsi odidejo.)

Peti prizor.

Drugi del bojišča pri Filipih.

Brut, Dardanij, Klit, Strato in Volumnij nastopijo.

Brut.

Prijateljov ostanek borni, k meni!
Spočijte se na skalah teh.

Klit.

Gospod,
Statilij je pokazal plamenico,
a ni ga še. Ujet je ali ubit.

Brut.

Sem sédi. Zdaj je geslo ubijanje;
tako je geslo. — Slušaj, Klitus moj!

(Govori tiho z njim.)

Klit.

Kako, gospod? Jaz? Niti za ves svet!

Brut.

Miruj! Nič več!

Klit.

Prej bi umoril sebe.

Brut.

Dardanij, čuj! (Govori tiho ž njim.)

Dardanij.

Da jaz bi storil to?

Klit.

O Dardanij!

Dardanij.

O Klite!

Klit

(Dardaniju.) Kaj hotel Brut je hudega od tebe?

Dardanij.

Da umorim ga; Klit: glej, ves je v mislih!

Klit.

Zdaj je posoda dična polna toge,
tako da se preлива skoz oči.

Brut.

Volumnij moj, sem pridi, le besedo!

Volumnij.

Kaj pravi vojvoda?

Brut.

Volumnij, to:

duh Cezarjev že dvakrat se prikazal
mi je ponoči; v Sardah prvokrat,
in noč sinočnjo na Filipsem polju.
Zdaj vem, da moja ura je prišla.

Volumnij.

Ne, vojskovodja, ne!

Brut.

Pač, pač! Prepričan sem, Volumnius!
 Saj vidiš, dragi, kaj je z nami zdaj:
 sovražnik nas prignal je do prepada; (Hrup.)
 in boljše samemu je vanj skočiti,
 kot čakati, da on te pahne vanj.
 Volumnij, v šolo sva hodila skupaj,
 saj veš še, in zavoljo stare one
 ljubezni najine te prosim zdaj:
 meč mi podrži, da se vržem vanj.

Volumnij.

To, Brute, služba ni prijateljska. (Še vedno hrup.)

Klit.

Gospod, bežite! Ne odlašajte!

Brut.

Zdaj vsi pozdravljeni — vi — vi — Volumnij! —
 Ti, Strato, ležal v spanju si ves čas;
 zdrastvuj i ti! — Rojaki moji, slast
 je srcu mojemu, da v vsem življenju
 ga nisem našel, ki bi zvest ne bil mi.
 Več slave dá mi ta neizgodni dan,
 več nego je Oktavij in Anton
 s to podlo zmago danes pridobita.
 Zdravstvujte vsi! Ker Brutov jezik skoro
 življenja zgodovino završi.
 Noč krije mi oči, kosti žele pokoja,
 odkdaj po uri tej hlepi že duša moja!

(Hrup. Klici za prizoriščem: Bežite! Bežite! Bežite!)

Klit.

Gospod, bežite!

Brut.

Stran! Za vami pridem.

(Klit, Dardanij in Volumnij odidejo.)

Ostani, Strato, pri gospodu, prosim!
 Glej, ti si človek spoštovanja vreden,
 časti potezo nosil si v življenju:
 drži mi meč in se obrni stran,
 jaz se zaženem vanj. O, hočeš, Strato?

Strato.

Roko mi dajte še. Gospod, Bog z vami!

Brut.

Dragi, zdravstvuj! — Umiri se, o Cezar!
 Napol tak rad usmrtil nisem tebe.

(Vrže se na meč in umre.)

Hrup. Umikanje. Oktavij in Antonij v svojo vojsko,

Mesala in Lucilij nastopijo.

Oktavij.

Ta mož je?

Mesala.

Sluga mojega gospoda.
 Kje tvoj gospod je, Strato?

Strato.

Prost spon, ki vi jih nosite, Mesala.
 Zmagalci ga lahko samo sežgo,
 ker Brutus sebi je samo podlegel,
 in nihče drugi se z njegovo smrtjo
 ponašati ne more.

Lucilij.

Tako smo ga našli. — O hvala, Brute,
 da uresničil si besede moje.

Oktavij.

Vse Brutove ljudi jaz sprejemem v službo.
 (Stratonu.) Hočeš pri meni zdaj živeti, dečko

Strato.

Da, če Mesala vam me prepusti.

Oktavij.

Meni na ljubo stori to, Mesala.

Mesala.

Strato, kako umrl je tvoj gospod ?

Strato.

Jaz meč sem držal, on se vanj je vrgel.

Mesala.

Oktavij, vzemi ga, da spremlja te,
ker poskrbel je Brutu zadnjo službo.

Antonij.

To bil najboljši je Rimljan med vsemi :
ker vsi zarotniki so delali
le iz zavisti proti Cezarju ;
le on zavezal se iz čiste misli
za občno blaginjo je z drugimi.
Bil je krotak, tako se v njem mešali
so elementi, da narava smela
bi dvigniti se in oznanjati :
To bil je mož !

Oktavij.

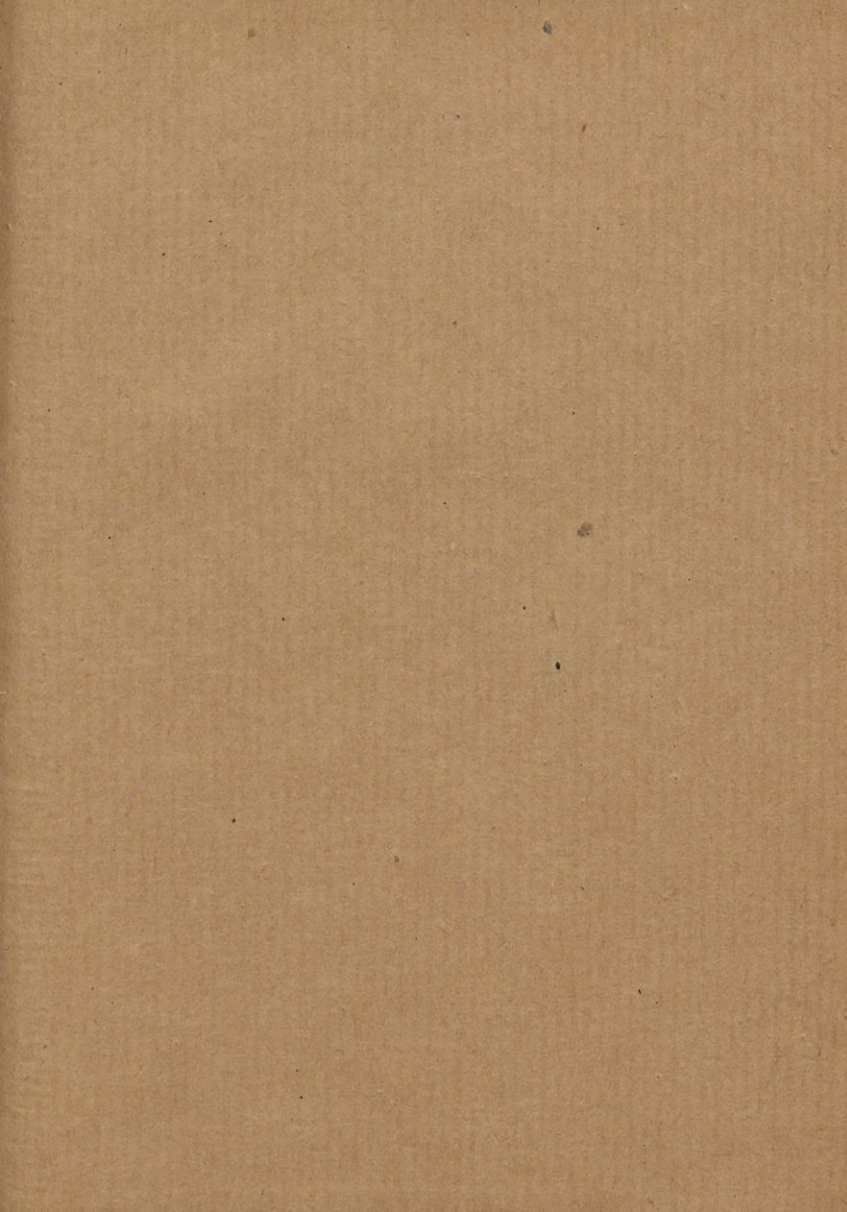
Ravnajmo po kreposti z njim njegovi,
s svečanostjo ga pokopljimo vso.
V šotoru mojem naj leži nocoj
odet s častni vojaškimi ; k pokoju
naj leže vojska, mi pa pohitimo,
veselega si dne trofeje razdelimo. (Odidejo.)

Konec.

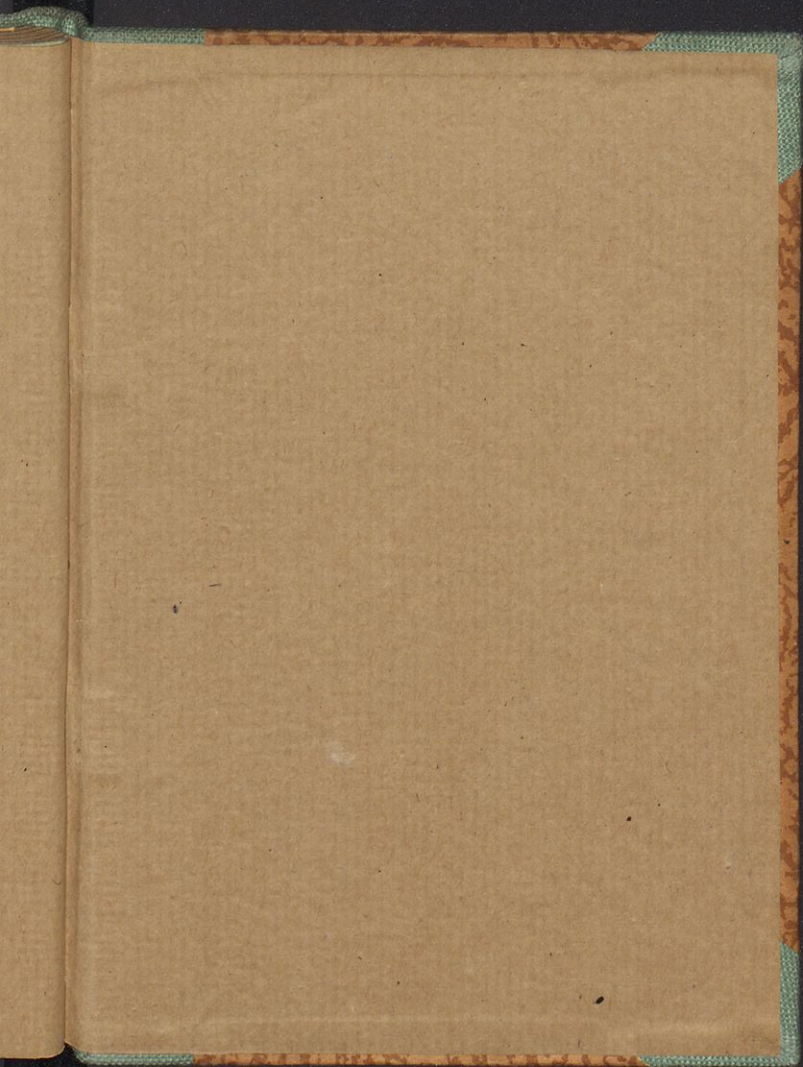

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIZNICA

COBISS

00000099779

Sal
kup